

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ-ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΡΗΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΧΩΡΩΝ ΠΡΟΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ – ΧΕΙΡΟΝΟΜΙΑ ΑΝΤΙΕΞΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

Τα τελευταία χρόνια, αλλά και φέτος, έχουμε παρατηρήσει να εμφανίζονται διάφοροι άνθρωποι οι οποίοι γυροφέρνουν τους «κινηματικούς» χώρους και οι οποίοι διοργανώνουν πάρτυ σε δημόσιους χώρους της πόλης, όπου, όπως δηλώνουν, τα έσοδα της εκδήλωσης προορίζονται για να καλύψουν προσωπικές τους οικονομικές ανάγκες, όπως π.χ. τα έξοδα διπλωματικής εργασίας. Νιώθουμε την ανάγκη να πούμε δυο πράγματα αλλά πριν γίνει αυτό, καλό θα ήταν να κάνουμε μια μικρή ιστορική αναδρομή για το πώς απελευθερώθηκαν οι δημόσιοι χώροι από το κίνημα της πόλης των Ιωαννίνων, πώς τους υπερασπίστηκε ο κόσμος που τους απελευθέρωσε και πώς διατηρήθηκαν ελεύθεροι, με αποτέλεσμα σήμερα να θεωρείται δεδομένη η παρουσία και η δραστηριότητα κάθε ελεύθερου ανθρώπου και συλλογικότητας σε αυτούς.

Από τη μεταπολίτευση και μετά, αριστερά κόμματα και οι νεολαίες τους ξεκίνησαν να κάνουν εκδηλώσεις σε δημόσιους χώρους, ζητώντας και παίρνοντας άδεια από αστυνομία και δήμο. Καθώς δυνάμωνα το ανταγωνιστικό κίνημα της πόλης μετά την σύνοδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη Θεσσαλονίκη και αποκτούσε περισσότερο αυτόνομο και ριζοσπαστικά χαρακτηριστικά, άρχισαν οι τοπικές συλλογικότητες να χρησιμοποιούν τους δημόσιους χώρους με τους όρους τους, δηλαδή χωρίς καμία συνεννόηση με τις τοπικές αρχές και τους μπάτσους. Από το 2008 οι εκδηλώσεις και οι παρεμβάσεις στους δημόσιους χώρους πολλαπλασιάζονται, καθιερώνονται και γίνονται μια σταθερή πραγματικότητα.

Προφανώς, εφ' όσον η απήχηση ήταν μεγάλη, δεξιά κομματόσκυλα και ντόπια αφεντικά, μυρίζοντας χρήμα, δεν άργησαν να αποπειραθούν να χρησιμοποιήσουν τους ελεύθερους χώρους για να τα κονομήσουν.

Το κίνημα τότε στάθηκε αντάξιο των περιστάσεων και υπερασπίστηκε σθεναρά τους δημόσιους χώρους, οι οποίοι μέχρι

και σήμερα παραμένουν ελεύθερα προσβάσιμοι και σε αυτούς φιλοξενούνται ακόμη εκδηλώσεις κινηματικού – πολιτικού χαρακτήρα, καθώς και πάσης φύσεως δραστηριότητες, όχι μόνο καθαρά «κινηματικές», όπου τα όποια έσοδα πηγαίνουν σε συλλογικούς σκοπούς ή στην συντήρηση των ίδιων των εκδηλώσεων που διοργανώνονται.

Ερχόμενοι-ες στο σήμερα, παρατηρούμε ότι η νεοφιλελεύθερη ιδεολογία που αναπαράγει το καθεστώς με μόνιμο σκοπό «τα πάντα στο βωμό του κέρδους» έχει διεισδύσει ακόμη και σε άτομα που περιφέρονται στους κινηματικούς χώρους. Η λογική του ατομικισμού που διέπει αυτά τα άτομα βρίσκεται απέναντι στο συλλογικό και την αλληλεγγύη που διαχρονικά προτάσσει το κίνημα.

Αντιλαμβανόμαστε ότι στη σημερινή εποχή όλοι οι άνθρωποι της τάξης μας έχουν σοβαρά οικονομικά προβλήματα, όπως και εμείς οι ίδιοι-ες άλλωστε, αλλά θεωρούμε ότι οι λύσεις που πρέπει να προτάσσουμε οφείλουν να είναι συλλογικές και να μας εμπεριέχουν όλους-ες. Συλλογικές διεκδικήσεις για κάλυψη οικονομικών εξόδων από τις ίδιες τις σχολές ή ταμεία αλληλεγγύης, όπως αυτό το οποίο συγκροτούσε η σχολή καλών Τεχνών Ιωαννίνων το 2006/07, το οποίο, πέρα από τις ανάγκες των τότε φοιτητών, άφηνε και μια παρακαταθήκη για τους επόμενους-ες.

Πέρα, όμως, από τη λογική του ατομικισμού, ή την όποια επιδίωξη προσωπικού οφέλους, η διοργάνωση τέτοιων εκδηλώσεων αφορά και το ταυτοτικό προνόμιο όσων πρόσκεινται στους χώρους μας. Η διοργάνωση και η παρουσία σε διάφορες τέτοιες πολιτιστικές εκδηλώσεις του ευρύτερου «χώρου», δίνει το know how για τον σχεδιασμό, ιδιωτικά, παρόμοιων events.

Επίσης, παρατηρούμε πως αυτές οι μαζώξεις είναι σε μεγάλο βαθμό θέμα αισθητικής ταύτισης του τύπου «έτσι χρησιμοποιεί τον δημόσιο χώρο το κίνημα, έτσι θα τον χρησιμοποιήσουμε κι εμείς», επενδύοντας με όμορφες και πολιτικά φορτισμένες λέξεις μια επιλογή που δεν υπηρετεί τους ίδιους σκοπούς, διατηρώντας παράλληλα τα ίδια αισθητικά χαρακτηριστικά, αναμένοντας με αυτόν τον τρόπο να συμμετάσχει κυρίως ο κόσμος που τα φέρει. Έτσι ολοκληρώνεται το νεοφιλελεύθερο αφήγημα που πέραν του ατομικού σκοπού, απαιτεί την αυτενέργεια του entrepreneur, δηλαδή του ατόμου εκείνου που χρησιμοποιεί ευφάνταστα μέσα, τα προνόμιά του και τις προσβάσεις του για να καταφέρει αυτό που θέλει. Να, λοιπόν, ποια είναι και η βασική διαφορά ανάμεσα σε

έναν τυπικό φτωχοδιάβολο που θα ήθελε να βγάλει εύκολο χρήμα ή σε έναν συνηθισμένο, καθημερινό πολίτη που βγάζει με το ζόρι τα προς το ζην και δεν σκέφτηκε ποτέ να πληρώσει το ρεύμα κάνοντας πάρτυ και σε ένα άτομο σαν και αυτά που περιγράφουμε παραπάνω.

Θεωρούμε ότι αυτού του είδους η λογική της ατομικής λύσης θα οδηγήσει με μαθηματικούς όρους να χάσουμε «από τα χέρια μας» τους χώρους που έχουμε κατακτήσει και να ανοίξει ο δρόμος για αφεντικά, δεξιούς και πάσης φύσεως κερδοσκόπους, οι οποίοι αδυνατούν να καταλάβουν ότι τα έσοδα από τις εκδηλώσεις και τα πάρτυ του χώρου δεν μπαίνουν στις τσέπες κανενός. Αντίθετα, με αυτόν τον τρόπο, τα άτομα που πάνε να παρέμβουν για προσωπικό όφελος, τους βγάζουν ασπροπρόσωπους. Και ποιος μας λέει ότι στο τέλος δε θα εμφανιστεί και το κράτος να ελέγξει και να καταστείλει με σκοπό να παραδώσει στους επιχειρηματίες τους δημόσιους χώρους της πόλης, αφού πρώτα αυτοί θα έχουν απογυμνωθεί από την συλλογική και μη εμπορευματική χρήση που κάνουν όσοι νοιάζονται για την ελεύθερη πρόσβαση σε αυτούς; Χαρακτηριστικό παράδειγμα κακής διαχείρισης απελευθερωμένων χώρων, η οποία πάει να μας γυρίσει μπούμερανγκ, είναι η αυλή της αρχιτεκτονικής σχολής, ένας χώρος ο οποίος παρέμενε κλειδωμένος μέχρι να παρέμβουμε και να ανοίξουμε προκειμένου να παραδοθεί στην τοπική κοινωνία και το κίνημα. Μια σειρά από συνελεύσεις, εκδηλώσεις και μπαρ συλλογικοτήτων ή ακόμα και καθημερινά αράγματα από παρέες δώσανε ζωή στο εμπορευματοποιημένο κέντρο της πόλης.

Θεωρούμε εν μέρει αδυναμία του κινήματος που δεν αντέδρασε στον σωστό χρόνο για να αποτρέψει πάρτυ μέχρι τα χαράματα που διοργάνωναν διάφοροι τύποι για προσωπικό τους κέρδος. Πράγματα τα οποία έχουν πλέον οδηγήσει τη γειτονιά να μαζεύει υπογραφές για να διώξει τη σχολή από το ιστορικό κτίριο της Παπαζόγλειου.

Ο δημόσιος χώρος είναι αντανάκλαση της κοινωνικής κίνησης και των αντιθέσεων που επικρατούν μέσα σε μία κοινωνία. Μπορεί να είναι δημόσιος, αλλά κρατικά ελεγχόμενος, αποστειρωμένος και περιφραγμένος. Μπορεί να είναι ιδιωτικός και πλήρως εναρμονισμένος με την ροή του κεφαλαίου και του κέρδους. Μπορεί, όμως, να είναι ελεύθερος, κοινός και πραγματικά δημόσιος, δηλαδή να ανήκει σε όλη την κοινωνία.

Ως Χειρονομία –Αντιεξουσιαστική Κίνηση, που δραστηριοποιούμαστε εδώ και πολλά χρόνια στον δημόσιο χώρο με

εκδηλώσεις, παρεμβάσεις, φεστιβάλ κλπ, θεωρούμε αναγκαίο να ανοίξει η κουβέντα αυτή μέσα στις συλλογικότητες και στα στέκια της πόλης, με σκοπό να πάρουν θέση για την υπεράσπιση των δημόσιων χώρων. Καλούμε, παράλληλα, όλα αυτά τα άτομα που αντιμετωπίζουν τους δημόσιους χώρους με όρους που δεν συνάδουν με την ελεύθερη, κοινή χρήση, που λειτουργεί με όρους μη εμπορευματικούς και χωρίς πλάτες, να ξανασκεφτούν την στάση τους. Να συλλογικοποιήσουν τις ανάγκες τους και να απευθυνθούν με ειλικρίνεια στους συλλόγους και στις συλλογικότητές τους προκειμένου να καλύψουν τις ομολογουμένως τεράστιες ανάγκες που σχετίζονται με τις σπουδές τους. Για όσους απλώς εποφθαλμιούν τους δημόσιους χώρους για να βάλουν λεφτά στην τσέπη, τους το κάνουμε ξεκάθαρο ότι δεν πρόκειται να κάνουμε άλλο τα στραβά μάτια...

Χειρονομία – Αντιεξουσιαστική Κίνηση

*Η φωτογραφία είναι στιγμιότυπο από την περσινή παρέμβαση επανοικειοποίησης της Παπαζογλείου, που είχαμε πραγματοποιήσει κατά τη διάρκεια της αντιφασιστικής πορείας του Σεπτέμβρη.

Antiauthoritarian Movement – Self Presentation

**ΕΔΩ ΠΝΙΓΜΕΝΟΙ, ΕΚΕΙ
ΒΟΜΒΑΡΔΙΣΜΕΝΟΙ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΩΝ**

ΑΦΕΝΤΙΚΩΝ ΕΙΜΑΣΤΕ ΟΛΟΙ ΞΕΝΟΙ

Μπορεί το παραπάνω σύνθημα να έχει ως αναφορά τη συνθήκη της προσφυγιάς και του πολέμου, όμως δεν απέχει και πολύ από την χθεσινή επίθεση της πολεμικής μηχανής του κράτους του Ισραήλ σε πλοίο αλληλέγγυο προς την Παλαιστίνη σε διεθνή ύδατα εντός της Ευρώπης.

Χθες, το πλοίο Conscience, που μετέφερε ανθρωπιστική βοήθεια στην Γάζα δέχτηκε επίθεση από δύο drones (UAVs) σε διεθνή ύδατα δίπλα στη Μάλτα με περίπου 30 άτομα να επεβαίνουν σε αυτό εκείνη την στιγμή. Το πλοίο πήρε φωτιά, ενώ στη συνέχεια ζητούσε βοήθεια για πάνω από 7 ολόκληρες ώρες χωρίς καμία προσπάθεια διάσωσης, ωστόσο δεν βυθίστηκε και η φωτιά εν τέλει σβήστηκε.

Είναι πασιφανές πως αυτή η επίθεση έχει πολύ συγκεκριμένο στόχο όπως και ενόχους: Βασικό και κύριο την Παλαιστίνη και την αλληλεγγύη που εκφράζεται σε αυτήν. Και βασικό ένοχο το κράτος του Ισραήλ με όλη τη λεγόμενη “Δύση” που στηρίζει ενηλεώς κάθε πολεμική κίνηση του ισραηλινού κράτους στη Μέση Ανατολή σε πολιτικό, εξοπλιστικό, προπαγανδιστικό και οικονομικό επίπεδο. Φτάνοντας μέχρι και σε ένα κυνήγι μαγισσών με άνοιγμα υποθέσεων διώξεων για όσους/ες μιλάνε από δημόσιο βήμα για τη γενοκτονία στη Γάζα με τελευταίο παράδειγμα το Ιρλανδικό συγκρότημα “Kneecap” αλλά και αλληλέγγυους ανθρώπους ενάντια στον πόλεμο.

Αποτελούν έναν συντονισμένο μηχανισμό κάλυψης των εγκλημάτων πολέμου που διαπράττει πάνω στον πληθυσμό της Παλαιστίνης το κράτος του Ισραήλ. Από το πλασάρισμα των ειδήσεων μέχρι και το κλείσιμο των ματιών στο λεγόμενο και κατοχυρωμένο υποτίθεται “διεθνές δίκαιο”. Αλλά εκεί που ξεκινούνε τα συμφέροντα, σταματάει οτιδήποτε άλλο. Οτιδήποτε έχει να κάνει με όρους που ακούμε για άλλες περιπτώσεις περί πολεμικής απειλής, σφοδρότητας και μίας εικόνας που χτίζει κοινωνικά τον “Εχθρό”, ξαφνικά εξαφανίζεται.

Έτσι, το κράτος του Ισραήλ έχει το “δικαίωμα” να αποκλείει από κάθε ανθρωπιστική βοήθεια εκατομμύρια ανθρώπους σε μία εμπόλεμη ζώνη χτυπώντας αδιακρίτως, να τους εκτοπίζει υπό την απειλή δολοφονίας επειδή υπάρχουν στη γη τους, στερώντας βασικές ανάγκες όπως η τροφή και το νερό και σκοτώνοντας πάνω από 50000 ανθρώπους τα τελευταία 2 χρόνια. Μέσα σε αυτά βασικός πυλώνας συνεργασίας είναι και το ελληνικό κράτος

στηρίζοντας ή κάνοντας πως κλείνει τα μάτια μπροστά στα εγκλήματα πολέμου που συντελούνται.

Μέσα σε αυτή την συνθήκη στεκόμαστε στο πλευρό των ξεριζωμένων αυτού του κόσμου.

Μπροστά στις αποικιοκρατικές και ιμπεριαλιστικές βλέψεις και επιθέσεις ολόκληρης της “Δύσης”, με πρόσχημα την άμυνα ενός πολεμοχαρούς κράτους στην περιοχή που εξυπηρετεί τα συμφέροντα του, να δομήσουμε ένα αντιπολεμικό κίνημα που θα αντιστέκεται στην εμπλοκή του ίδιου του Ελληνικού Κράτους στον πόλεμο, καθώς και στον περαιτέρω μιλιταρισμό και στρατιωτικοποίηση των ίδιων των κοινωνιών. Παράλληλα, οφείλουμε να δημιουργήσουμε αναχώματα στην άνοδο της Ακροδεξιάς και των εθνικιστικών κραυγών που αναδύονται και επωφελούνται από όλη αυτή την κατάσταση, στρέφοντας τις κοινωνίες προς τον κοινωνικό κανιβαλισμό, το μίσος για οτιδήποτε διαφορετικό, στην ομοφοβία, στον ρατσισμό και σε μία εθνική ομοιογένεια όπου κάθε διαφορετική φωνή θα εξουδετερώνεται στο βωμό της εθνικής ενότητας.

Ζητάμε την άμεση παραχώρηση ασφαλούς λιμανιού στο πλοίο Conscience.

Να σταματήσει το κλείσιμο των ματιών και η σιωπή μπροστά στα εγκλήματα πολέμου που συντελεί το κράτος του Ισραήλ.

Καμία ποινικοποίηση της αλληλεγγύης μπροστά στα χιλιάδες πτώματα στη Μέση Ανατολή και ασφαλή και ελεύθερη δίοδο για κάθε κατατρεγμένο από τον πόλεμο.

– Λευτεριά στην Παλαιστίνη

– Αλληλεγγύη στον Παλαιστινιακό λαό

– Καμία συμμετοχή και συνεργασία του Ελληνικού Κράτους με το κράτος του Ισραήλ και στα εγκλήματα πολέμου

Αντιεξουσιαστική Κίνηση Θεσσαλονίκης

**Εισαγωγική ομιλία του
προέδρου του Εμπορικού**

Σύλλογου Αγρινίου στην εκδήλωση: “Το κρατικό έγκλημα των Τεμπών δεν θα συγκαλυφθεί και δεν θα ξεχαστεί”

Έπειτα από παρότρυνση συναδέλφων και συμπολιτών ο Εμπορικός Σύλλογος Αγρινίου δίνει στη δημοσιότητα την εισαγωγική ομιλία του Προέδρου του στην εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στις 22-04-25 στο Παπαστράτειο Μέγαρο Αγρινίου για το κρατικό έγκλημα στα Τέμπη:

Καλησπέρα σε όλους,

Πριν ξεκινήσει η εκδήλωση/συζήτηση θα παρακαλούσα πολύ στην μνήμη των θυμάτων των Τεμπών να κρατήσουμε όλοι 57'' απόλυτης σιγής

Η κοινωνία στο προσκήνιο λοιπόν

Συμπολίτισσες – συμπολίτες

Πριν 2 χρόνια και 2 μήνες σχεδόν -στις 28 Φλεβάρη του 2023 – γίναμε όλοι μάρτυρες ενός αποτρόπαιου και στυγερού εγκλήματος. Τα ξεχαρβαλωμένα τρένα της Hellenic Train με τις ευλογίες της ελληνικής κυβέρνησης σκόρπισαν τον τρόμο:

– Σκότωσαν 57 συνανθρώπους μας

– Τραυμάτισαν άλλους 180 «τυχερούς» συνεπιβάτες τους

– Σπίτια μανταλώθηκαν, παιδιά, εγγόνια, αδέρφια, φίλοι, σύντροφοι ζωής, αποκούμπια γηρατειών χάθηκαν για πάντα

26 μήνες μετά και η δικαίωση για τις 57 χαμένες ψυχές, η ηθική έστω επούλωση της ανοιχτής πληγής των συγγενών των θυμάτων ακόμα δεν έχει έρθει.

26 μήνες μετά και οι γονείς, τα αδέρφια, οι συγγενείς ακόμα περιμένουν να αποφανθεί η Δικαιοσύνη

Η τάχατις αμερόληπτη, ανεξάρτητη και αχειραγώγητη Δικαιοσύνη που με την κωλυσιεργία της, συνδυαστικά με την πολιτική

υποκρισία και αναλγησία κατάφεραν να χτυπήσουν το μαλακό υπογάστριο της κοινωνίας και ενεργοποίησαν νευρώνες κοινωνικής αλληλεγγύης

Συμπολίτισσες και συμπολίτες

Στις 26 του Γενάρη οι πλατείες σε όλη την Ελλάδα και όχι μόνο γέμισαν ασφυκτικά από συγκλονισμένους συνανθρώπους μας που αρνούνται να ξεχάσουν, να συγχωρέσουν και να επιτρέψουν στον οποιονδήποτε να συγκαλύψει και να κουκουλώσει το έγκλημα.

1 μήνα μετά -στις 28 του Φλεβάρη – 2 χρόνια ακριβώς μετά το πολιτικό και ποινικό έγκλημα των Τεμπών οι πλατείες σε όλη τη χώρα, την Ευρώπη, τον κόσμο όλο φάνηκαν τόσο μικρές.

Οι δρόμοι πλημμύρισαν από την οργή, τη θλίψη, το θυμό και την αμέριστη συμπαράσταση και αλληλεγγύη του λαού προς τους πληγέντες συγγενείς των θυμάτων

Η 28η του Φλεβάρη του 2025 έχει πλέον καταγραφεί σαν μια συγκλονιστική ημέρα που ο λαός της πατρίδας μας χειραγώγητα και ακηδεμόνευτα παρουσίασε τμήμα από την κυρίαρχη δύναμή του. Το έκανε μάλιστα με τέτοιο τρόπο καταλυτικό και κυρίαρχο:

- Γιατί είπε καθαρά ότι στα Τέμπη το 2023 δεν έγινε δυστύχημα αλλά έγκλημα
- Γιατί φώναξε ότι οι ένοχοι κάνουν νέο έγκλημα πετώντας νεκρούς σε χωματερές
- Γιατί ξεμπρόστιασε τους συστημικούς κλακαδόρους και επικοινωνιακούς ψευδομάρτυρες της ένοχης πολιτικής εξουσίας
- Γιατί εμφατικά λοιδόρησε τον ιμάντα που συνδέει την σε λήθαργο δήθεν αμερόληπτη κ.λπ. Δικαιοσύνη, με την κυβερνητική πλειοψηφία
- Γιατί ξεπέρασε ολιστικά κομματικούς οργανισμούς, σχήματα κ.λπ

Συμπολίτισσες – συμπολίτες

Ο Εμπορικός Σύλλογος Αγρινίου στηρίζει και υποστηρίζει τη σημερινή εκδήλωση – συζήτηση για να μην ξεχαστεί και συγκαλυφθεί το έγκλημα στα Τέμπη του 2023

Το Διοικητικό του Συμβούλιο παρότρυνε και κάλεσε σε καθολική παρουσία και συμμετοχή.

Το κουπί που τράβηξε άλλωστε για να επιτευχθεί πάνδημη συμμετοχή στις κινητοποιήσεις, πορείες, απεργίες, κ.λπ. για να είναι μεγαλειώδεις οι συγκεντρώσεις πρωί και βράδυ στο Αγρίνιο στις 28 του Φλεβάρη το έκανε με απόλυτη ενσυναίσθηση

Και μάλιστα με αυτή του τη συμμετοχή στο λαϊκό ξεσηκωμό της ημέρας επιφορτίστηκε με την υποχρέωση και την προσταγή να συνεχίσει με συνέπεια τις δράσεις και τους αγώνες μέχρι να υπάρξει ακηδεμόνευτη Δικαιοσύνη και Οξυγόνο για τα θύματα της εφαρμοζόμενης ανθρωποκτόνας πολιτικής που στο βωμό του κέρδους των καρτέλ:

- Εμπορευματοποιεί κάθε κοινωνικό αγαθό: Υγεία, Παιδεία, Ενέργεια, Μεταφορές κ.λπ.

- Βάζει την ανθρώπινη ζωή σε 2ο, 3ο, 4ο και 5ο πλάνο

Οι Μπίζνες τους να πηγαίνουνε καλά ακόμα και αν χάνονται παιδιά

Ο Εμπορικός Σύλλογος Αγρινίου με αυτήν την πολιτική και τις πολιτικές συνέργειες και συνεργούς βρίσκεται μετωπικά και ολιστικά απέναντι

θα συνεχίσει να πορεύεται:

✓ Με τους πολλούς για τους πολλούς

✓ Με την Αλήθεια και το Δίκιο

✓ Με τους συγγενείς των θυμάτων των Τεμπών και την Μαρία που είναι σήμερα μαζί μας

✓ Με τους σωματικά και ψυχικά τραυματίες της σύγχρονης νεοελληνικής τραγωδίας

✓ Με τα θύματα απέναντι στους θύτες

Στα 114 χρόνια άλλωστε ζωής του ο Σύλλογός μας κλήθηκε αρκετές φορές να επιλέξει τη σωστή πλευρά της ιστορίας

Μαζί σας θα είμαστε μέχρι τέλους

Για την οικονομία του χρόνου δεν θα επεκταθούμε περαιτέρω και σε άλλες πτυχές που πιθανότατα θα καλύψουν οι επόμενοι ομιλητές στις τοποθετήσεις τους όπως λόγω χάρη το Απόλυτο Δικαίωμα του λαού αλλά και ταυτόχρονα Υποχρέωση των Κυβερνήσεων να μας παρέχουν ασφαλείς, δημόσιες και οικονομικά προσιτές μεταφορές

Τέλος θα κλείσουμε με μια δήλωση για την οποί πια είμαστε απόλυτα πεπεισμένοι:

«Η Δικαίωση και η Δικαιοσύνη θα έρθει μόνο όταν η Κοινωνία την επιβάλλει»

Το βίντεο της Εκδήλωσης

ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΓΡΙΝΙΟΥ Ο ΕΡΜΗΣ (ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1911)

ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΥ 8-ΑΓΡΙΝΙΟ Τ.Κ. 30132

ΤΗΛ.- FAX: 2641057390

E-mail: empsilo@otenet.gr

Για την πρακτική της διδασκαλίας: από την πειθαρχική εξουσία στον εκβιασμό της ψυχοπολιτικής

Του Μιχάλη Κατσιγιάννη

Εισαγωγικά

Στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής λειτουργίας, η διαδικασία που ακολουθείται για την πρακτική της διδασκαλίας είναι πάνω-κάτω η εξής: τα νοήματα ήδη υπάρχουν στα βιβλία και με μεσάζοντα/ουσα – τον/την οπλισμένο/η με τον ρόλο του/της καθοδηγητή/τριας – εκπαιδευτικό πρέπει απλώς να την ανακαλύψουμε, να την αποκαλύψουμε, να την αποστηθίσουμε, να την συνηθίσουμε και να την εφαρμόσουμε όσο τα δυνατόν πιο παραγωγικά κι επιδέξια και μάλιστα με ευχαρίστηση. Με άλλα λόγια, ο/η εκπαιδευτικός γίνεται αντιληπτός/ή ως ένας/μία διαμεσολαβητής/τρια. Οι Andersen, Hansen & Jensen (1975: 25) σημειώνουν σχετικά ότι: αποστολή του καθηγητή είναι η μετάδοση κάποιων πραγμάτων που θεωρούνται αναγκαία για να ζήσει κανείς στην κοινωνία. Πολλοί καθηγητές δεν έχουν καμιά συγκεκριμένη γνώση για τα πράγματα που διδάσκουν. Ό,τι ξέρουν το έμαθαν μέσα στα βιβλία κι αυτού του είδους την γνώση των βιβλίων προσπαθούν να [...] μεταδώσουν.

Στη βάση των παραπάνω, θα ασχοληθώ με το πώς επιτελείται η πρακτική της διδασκαλίας στο εκπαιδευτικό σύστημα,

προβαίνοντας στη διαπίστωση ότι ο/η εκπαιδευτικός επιτελεί το παιδαγωγικό εγχείρημα επιλέγοντας μέσα από δύο διαφορετικά εκπαιδευτικά μοντέλα που όπως θα δούμε στη συνέχεια, αποτελούν τις δύο όψεις του ίδιου νομίσματος (βλ. Πεχτελίδης, 2020: 110-111). Θα ακολουθήσει μια συγκριτική ανάλυση αυτών των δύο εκπαιδευτικών μοντέλων, τον/την παραδοσιακό/ή εκπαιδευτικό και τον/την μοντέρνο/α εκπαιδευτικό, με βάση τη σκέψη του Πάουλο Φρέιρε. Επίσης, θα επιχειρηθεί μια κατηγοριοποίησή τους με τις θεωρίες της πειθαρχικής εξουσίας, έτσι όπως αυτή αναλύθηκε από τον Μισέλ Φουκώ και της ψυχοπολιτικής, έτσι όπως αυτή αναλύθηκε από τον Μπιούνγκ-Τσούλ Χαν. Να σημειωθεί ότι ιδιαίτερο βάρος θα δοθεί στην ανάλυση του/της μοντέρνου/ας εκπαιδευτικού.

Ο/η παραδοσιακός/ή εκπαιδευτικός: η πειθαρχική εξουσία

Το πρώτο είδος είναι ο/η 'παραδοσιακός/ή', αυταρχικός/ή, αντιδιαλογικός/ή, δασκαλοκεντρικός/ή εκπαιδευτικός που βασίζεται κατά κύριο λόγο στην «τραπεζική αντίληψη» (Φρέιρε, 1974: 77-97) της μάθησης, δηλαδή:

μιλάει για την πραγματικότητα σαν αυτή να ήταν στατική, ακίνητη, χωρισμένη σε στεγανά και προβλεπτή με πλήρη ακρίβεια. Ή εκθέτει ένα θέμα που είναι τελείως ξένο στην υπαρξιακή εμπειρία των μαθητών. Σκοπός του είναι «να γεμίσει» τους[/τις] μαθητές[/τριες] με την ύλη της αφήγησης –μια ύλη που είναι αποσπασμένη από την πραγματικότητα, αποσυνδεδεμένη από το σύνολο που τη γέννησε, και που θα μπορούσε να της δώσει νόημα. Οι λέξεις αδειάζουν από τη συγκεκριμένη σημασία τους και κατανοούν κούφια αλλοτριωμένα και αλλοτριωτική πολυλογία (Φρέιρε, 1974: 77).

Ο/η παραδοσιακός/ή, δασκαλοκεντρικός/ή εκπαιδευτικός διδάσκει διαστρεβλώνοντας την ανθρώπινη συμμετοχή τόσο σε επίπεδο πρόσληψης όσο και σε επίπεδο ανταπόκρισης. Επιβάλλει τις δικές του/της ερμηνείες παρουσιάζοντάς τες ως τις κοινώς αποδεκτές, προστάζει τρόπους κατανόησης και διαχείρισης των εννοιών και περιθωριοποιεί την αξία της οποίας συμμετοχής συνολικά. Με

άλλα λόγια, αδιαφορεί για το πώς και το γιατί ολόκληρης της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Κατ' αυτόν τον τρόπο, η διδασκαλία αποκτά τη διάσταση ούτε καν της κατήχησης, αλλά της απλής ανακοίνωσης. Παθητικοποιείται και ελαχιστοποιείται η παρουσία των μαθητών/τριων σε σημείο εξάλειψης. Αυτός/η ο/η εκπαιδευτικός, αρχικά, συγκεντρώνει στον ίδιο χώρο τους/τις διδασκόμενους/ες και το αντικείμενο διδασκαλίας, στη συνέχεια, παρουσιάζει στο κοινό του/της τα σημαντικά, τα σπουδαία και τα εμβληματικά που 'πρέπει' να γνωρίζουν και, τέλος, αποσύρεται χωρίς θόρυβο (αλλά με στόμφο) παρατώντας τον/την μαθητή/τρια με το αντικείμενο. Η διδασκαλία λοιπόν πραγματοποιείται κάτω από ένα κλίμα προσταγής, απειλής και παθητικότητας στην οποία «ο μαθητής είναι ένα αντικείμενο στο οποίο ενσωματώνεται η γνώση κι όχι υποκείμενο της διαδικασίας μάθησης» (Σπρινγκ, 1987: 65).

Παρά τον αυταρχισμό του/της παραδοσιακού/ής εκπαιδευτικού, του/της οποίου/ας η δράση φλερτάρει με την κυριαρχία παλαιότερων αιώνων (βλ. Foucault, 1982: 165-170· Φουκώ, 1989), τα κίνητρα πίσω από τις πράξεις του/της, πηγάζουν από τα ιδεώδη και την ηθική του διαφωτιστικού ανθρωπιστικού λόγου. Βλέπει στις πειθαρχικές πρακτικές τις οποίες μετέρχεται, το 'καλό' και 'σωστό' μέλλον των αθώων και ανώριμων παιδιών που διαπαιδαγωγεί. Με άλλα λόγια, η πειθαρχική του/της δράση είναι επιφορτισμένη με το ιερό καθήκον της κατεστημένης κοινωνίας, το καθήκον της κανονικοποίησης.

Τι παρατηρούμε για τη δράση του/της παραδοσιακού/ής εκπαιδευτικού; Διαβάζοντας πίσω και πέρα από τις πρακτικές που εφαρμόζει αυτό το είδος εκπαιδευτικού, διαβλέπει κανείς/καμιά την πειθαρχική εξουσία (Φουκώ, 1989· Φουκώ, 2008· Πεχτελίδης, 2011· Ball, 2021· Χαν, 2023) που μέσω μιας ανατομο-πολιτικής εργάζεται για την «αύξηση των ικανοτήτων», την «απόσπαση των δυνάμεων», την «ανάπτυξη της χρησιμότητας και της υπακοής» και εν τέλει, την «ένταξη», την προσαρμογή σε «συστήματα ελέγχου» (Foucault, 1982: 170).

Ο/η μοντέρνος/α εκπαιδευτικός: ο εκβιασμός της ψυχοπολιτικής

Το δεύτερο είδος εκπαιδευτικού είναι ο/η 'μοντέρνος/α', προοδευτικός/ή εκπαιδευτικός, ο/η οποίος/α χαρακτηρίζεται από μία δημοκρατική (αλλά πιο φιλελεύθερη) προσέγγιση. Κινούμενος/η φαινομενικά σε άλλη παιδαγωγική τροχιά από τον/την προηγούμενο/η, βασίζεται στο εξής μοτίβο: ενθάρρυνση, συμμετοχή, διάλογος, επιβράβευση. Η διδασκαλία του/της παρουσιάζεται όσο το δυνατόν περισσότερο μαθητοκεντρική, διασκεδαστική, καινοτόμα και εναλλακτική. Με άλλα λόγια, στους εκπαιδευτικούς σχεδιασμούς του/της η συμμετοχή και ο διάλογος είναι αυταξίες.

Ωστόσο, η μοντέρνα αυτή εκδοχή εκπαιδευτικών φαίνεται να διαστρεβλώνουν την ουσία του διαλόγου. «Χρησιμοποιούν τη μέθοδο του διαλόγου» περισσότερο ως «μια μορφή προοδευτικής μασκότ» (Freire, Araújo Freire & de Oliveira, 2021: 182), αφανίζοντας έτσι τη διαλογική διαδικασία και αντικαθιστώντας τη με μία «μηχανιστική μέθοδο διαλόγου» (Freire, Araújo Freire & de Oliveira, 2021: 183). Σύμφωνα με τον Φρέιρε (1974: 102), ο διάλογος συνιστά τη «συνάντηση μεταξύ ανθρώπων» και θα έπρεπε να αποτελεί τη βάση μιας ουσιαστικής και κριτικής παιδείας:

χωρίς διάλογο δεν υπάρχει επικοινωνία, και χωρίς επικοινωνία δεν υπάρχει αληθινή παιδεία. Μια παιδεία που είναι σε θέση να άρει την αντίφαση ανάμεσα στο δάσκαλο και στο μαθητή πραγματοποιείται μόνο σε μια κατάσταση όπου και οι δυο κατευθύνουν τη δραστηριότητα της γνώσης στο αντικείμενο που υπάρχει ανάμεσά τους (Φρέιρε, 1974: 102).

Αυτό που καταργεί, ωστόσο, ο/η μοντέρνος/α εκπαιδευτικός είναι τη δυνατότητα μιας ουσιαστικά διαλογικής συσχέτισής του/της με τον/την μαθητή/τρια. Αντιλαμβάνεται τον διάλογο και τη συμμετοχή ως ασκήσεις συγκατάθεσης, μία πρόβα παθητικής και πειθήνιας ενεργητικότητας που είναι ο προθάλαμος για την επιτέλεση της μετέπειτα μόνιμης στρεβλής πολιτειότητας. Προτρέπει και ενθαρρύνει συνεχώς το/την μαθητή/τρια με τρόπους

ανάλογους αυτών που μετέρχονται (στους χώρους των ενηλίκων) τα μέσα μαζικής επικοινωνίας, το πολιτικό προσωπικό, τα δικαστήρια και οι ομάδες καταστολής. Ο/η εκπαιδευτικός ωθεί τον/την μαθητή/τρια σε μία κατάσταση ενεργοποίησης, αλλά με σκοπό την ολική χαλιναγωγή της προσωπικότητάς του/της (που από την αρχή της ζωής του/της βρίσκεται σε πραγματικό κίνδυνο έως ότου ολοκληρωθεί το έργο της κυρίευσής του από την καταπιεστική δράση της κυρίαρχης ιδεολογίας) και του χαρακτήρα του/της, ώστε να μην αποτελεί (στο παρόν και στο μέλλον) κίνδυνο και απειλή για τις κυρίαρχες αξίες της κατεστημένης κοινωνίας.

Τι παρατηρούμε για τη δράση του/της μοντέρνου/ας εκπαιδευτικού; Θα μπορούσαμε να πούμε μια ευθυγράμμισή του/της με το πρόγραμμα της νεοφιλελεύθερης ψυχοπολιτικής, με την έννοια ότι φαίνεται να αξιοποιεί σε μεγάλο βαθμό τα ανάλογα εργαλεία για να πετύχει τους σκοπούς του/της. Θα λέγαμε ότι λειτουργεί στη βάση της λογικής ενός ιδιότυπου εκβιασμού του συναισθήματος: *«η νεοφιλελεύθερη ψυχοπολιτική σφετερίζεται το συναίσθημα, προκειμένου να επηρεάσει τις πράξεις [...] εισχωρεί στα μύχια τα ύπαρξης μέσω του συναισθήματος. Κατά συνέπεια, αποτελεί ένα πολύ αποτελεσματικό μέσο ψυχοπολιτικού ελέγχου»* (Χαν, 2023: 76-77).

Πιο συγκεκριμένα, ο/η μοντέρνος/α εκπαιδευτικός επιχειρεί μια θετική επανανοηματοδότηση, μια βελτιστοποίηση του σχολικού κλίματος ώστε να αισθανθεί ο/η μαθητής/τρια ότι βρίσκεται και δρα σε ένα δημοκρατικό και οικείο περιβάλλον εντός του οποίου προσκαλείται να μοιραστεί τις σκέψεις και τις ανησυχίες του/της. Αποτέλεσμα αυτής της επιχείρησης είναι η δημιουργία ενός περιβάλλοντος το οποίο χαρακτηρίζεται από άνεση, οικειότητα και ελεύθερη επικοινωνία. Ένα περιβάλλον επιλογών, αυθορμητισμού και ξεγνοιασιάς, όπου όλοι/ες οι συμμετέχοντες/ουσες, πράττουν εκείνα τα οποία θέλουν. Φιλοσοφία λοιπόν του/της μοντέρνος/α εκπαιδευτικού αποτελεί η προσέγγιση της ψυχοπνευματικής υπόστασης των μαθητών/τριων. Έτσι, η εξουσία ενός/μιας τέτοιου/ας εκπαιδευτικού:

δεν συγκρούεται μετωπικά με τη βούληση των υποταγμένων υποκειμένων, αλλά κατευθύνει τη βούλησή τους προς όφελος της. Είναι [...] σαγηνευτική παρά καταπιεστική. Πασχίζει να προκαλέσει θετικά συναισθήματα και να τα εκμεταλλευτεί. Αποπλανά αντί ν' απαγορεύει. Αντί ν' αντιτίθεται στο άτομο, το προσεγγίζει (Χαν, 2023: 29).

Το σχέδιο που εφαρμόζει αυτός/ή ο/η εκπαιδευτικός συνίσταται στο σχέδιο της ψυχοπολιτικής: *«το κίνητρο, ο σχεδιασμός, ο ανταγωνισμός, η βελτιστοποίηση και η πρωτοβουλία ανήκουν στην ψυχοπολιτική τεχνολογία εξουσίας του νεοφιλελεύθερου καθεστώτος»* (Χαν, 2023: 33).

Παρατηρούμε λοιπόν τόσο την πλαστότητα και τη διαστρέβλωση των εννοιών του διαλόγου, του μοιράσματος και της επικοινωνίας όσο και την εκμετάλλευση των μαθητών/τριων – και της ελευθερίας τους – από τον/την εκπαιδευτικό με απώτερο σκοπό την αποπειλητικοποίησή τους (την αφαίρεση δηλαδή της δυνητικής τους απειλητικότητας) και την ομαλή προσαρμογή τους στην κατεστημένη κοινωνική οργάνωση και παραγωγή. Αυτή η *«εκλεπτυσμένη»* κι *«ευλύγιστη»* εξουσία που ασκεί ο/η μοντέρνος/α εκπαιδευτικός *«δεν είναι ορατή»* και κατ' αυτόν τον τρόπο *«το υποταγμένο υποκείμενο δεν έχει καν συνείδηση της υποταγής του. Οι σχέσεις εξουσίας δεν του αποκαλύπτονται. Έτσι, ζει με την ψευδαίσθηση της ελευθερίας»* (Χαν, 2023: 28).

Με άλλα λόγια, ακολουθώντας τη λογική της ψυχοπολιτικής του νεοφιλελευθερισμού που προωθεί μια στρεβλή έννοια επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων, μια επικοινωνία πληροφορική, χρηστική και απρόσωπη που καταργεί την κοινότητα και δημιουργεί αχανείς ρομποτικές εκτάσεις, ο/η μοντέρνος/α εκπαιδευτικός, (εγ)καλεί τους/τις μαθητές/τριες να αλληλεπιδράσουν απλά και μόνο για να συμβεί η εν λόγω πράξη. Δεν ενδιαφέρεται για το πώς και τα γιατί της αλληλεπίδρασης, για το περιεχόμενό της και τις όποιες πιθανές της προεκτάσεις αλλά μόνο για την ύπαρξη, την εμφάνιση της μορφής της μέσα στη σχολική τάξη. Έτσι, καταφέρνει να δημιουργήσει ένα περιβάλλον ψευδοελευθερίας και ψευδοσυλλογικότητας.

Στη συνθήκη αυτού του περιβάλλοντος, το δόγμα δεν είναι η αποφυγή της εκφοράς, η εξωτερίκευση των σκέψεων, όπως συμβαίνει στην περίπτωση του/της παραδοσιακού/ής εκπαιδευτικού. Αντίθετα, το μέλημα είναι «ο πολλαπλασιασμός των λέξεων» (Χαν, 2023: 61). Σε αντίθεση με τον/την παραδοσιακό/ή εκπαιδευτικό που «πειθαρχεί και [...] υποτάσσει με εξαναγκασμούς ή απαγορεύσεις», ο/η μοντέρνος/α εκπαιδευτικός, «δεν [...] επιβάλλει τη σιωπή» αλλά «προτρέπει διαρκώς ν' ανακοινώνουμε, να μοιραζόμαστε, να συμμετέχουμε, εκφράζουμε τη γνώμη μας, τις ανάγκες μας, τις επιθυμίες και τις προτιμήσεις μας» (Χαν, 2023: 29).

Αναμφίβολα λοιπόν, ο/η μοντέρνος/α εκπαιδευτικός είναι ένας/μια «έξυπνος[/η]» (βλ. Χαν, 2023: 27-30) εκπαιδευτικός και σε αντίθεση με τον/την παραδοσιακό/ή εκπαιδευτικό που επιμένει στην σκληρότητα και τον στείρο λόγο του ορθολογισμού (βλ. Χαν, 2023: 76), ο/η μοντέρνος/α εκπαιδευτικός, αναλαμβάνει το έργο ενός συναισθηματικού «μάνατζμεντ» που «εγκαταλείπει το δόγμα της ορθολογικής δράσης» και «μοιάζει περισσότερο με παρακινητικό ομιλητή» (βλ. Χαν, 2023: 76). Ο/η μοντέρνος/α εκπαιδευτικός, γνωρίζει ότι «η πειθαρχική εξουσία, η οποία σπαταλά δυνάμεις για να περιορίσει τους ανθρώπους βίαια σ' έναν στενό κορσέ εντολών και απαγορεύσεων, είναι αναποτελεσματική» (Χαν, 2023: 28) και γι' αυτό απορρίπτει την «αρνητικότητα» (Χαν, 2023) που χαρακτηρίζει το πνεύμα της πειθαρχικής εξουσίας και προωθεί ένα μοντέλο «φιλικής» και «καλοσυνάτης» εξουσίας (Χαν, 2023: 29) που πετυχαίνει πιο αποτελεσματικά τη συμμόρφωση των μαθητών/τριων:

η νεοφιλελεύθερη ψυχοπολιτική [...] κυριαρχείται από θετικότητα: αντί να χρησιμοποιεί αρνητικές απειλές, εργάζεται με θετικά κίνητρα [...] κολακεύει την ψυχή, αντί να την συγκλονίζει και να την παραλύει [...] δελεάζει τη ψυχή, την υποχρεώνει, αντί να της αντιτίθεται. Καταγράφει επιμελώς τους πόθους, τις ανάγκες και τις επιθυμίες της, αντί να τις αποδομεί [...] η νεοφιλελεύθερη ψυχοπολιτική είναι μια έξυπνη πολιτική που επιδιώκει να ευχαριστήσει, να εκπληρώσει, αντί να καταπιέσει

(Χαν, 2023: 59).

Αντί επιλόγου, ή κρατώντας την ουσία

Οι σκοποί των δύο ειδών εκπαιδευτικών είναι, θα λέγαμε, κοινοί και η επίτευξή τους συνίσταται σε δύο στάδια. Στο πρώτο στάδιο, το παιδί αντιδρά γιατί ακόμα δεν έχει υποκύψει (όχι απαραίτητα συνειδητά) στις εξουσιαστικές συβάσεις που του επιβάλλονται. Σε αυτή τη φάση, η συμπεριφορά του χαρακτηρίζεται ως ‘υπερκινητική’, ‘αντιδραστική’, ‘αθυρόστομη’, ‘αγενής’, ‘ζωηρή’ και ‘ανήσυχη’ πάνω από το υποτιθέμενο αποδεκτό όριο. Εν ολίγοις αποκτά την ταυτότητα του ‘προβληματικού παιδιού’ που τάχα εμποδίζει το παιδαγωγικό έργο της τάξης. Όταν η αποστολή του πρώτου σταδίου επιτευχθεί, δηλαδή όταν ο πηγαίος αυθορμητισμός και η δημιουργική θρασύτητα του παιδιού κατασταλούν (και πάψουν να αποτελούν ό,τι πραγματικά αποτελούν, δηλαδή αυθεντική περιέργεια που αλλάζει τον κόσμο) σειρά έχει το δεύτερο στάδιο.

Στο δεύτερο στάδιο, το παιδί που έχει ήδη γίνει ένα ‘φυσιολογικό’ και ‘λογικό’ ον μυείται περαιτέρω στα μυστικά της κανονικότητας, στην καταστροφική συνείδηση, δηλαδή στη συνήθεια βολικών ικανοτήτων και γνώσεων. Όταν ολοκληρωθεί και η αποστολή αυτή, η συμπεριφορά του παιδιού ήδη από τα πρώτα δείγματα, παρουσιάζει συμμόρφωση με την κυρίαρχη ιδεολογία. Το παιδί σιγά-σιγά αρχίζει να αποκτά τη θέληση της αναζήτησης της βιοθεωρίας και της κανονικότητας των ενηλίκων. Ακολουθώντας τα σημάδια που όλο και περισσότερο – και όλο και πιο ποικιλότροπα – βρίσκει στο δρόμο της εκπαίδευσης, μαθαίνει και αφομοιώνει τα διδάγματα της ιεραρχίας, του συμβιβασμού και της προσαρμογής.

Βιβλιογραφία

Andersen, B. D., Hansen S. & Jensen J. (1975). Το κόκκινο βιβλιαράκι των μαθητών (Ε. Βαρίκα, Μτφρ.). Αθήνα: Εκδόσεις Βέργος.

- Ball, S. J. (2021). *Ο Foucault, η Εξουσία και η Εκπαίδευση* (P. Βασιλάκη, Μτφρ., Μ. Σεβαστιάδου, Επιμ.). Αθήνα: Gutenberg.
- Foucault, M. (1982). *Ιστορία της σεξουαλικότητας, 1: Η δίψα της γνώσης* (Γ. Ροζάκη, Μτφρ.) Αθήνα: Εκδόσεις Ράππα.
- Freire, P., Araújo Freire A. M., & de Oliveira W. (2021). *Παιδαγωγική της Αλληλεγγύης* (Δ. Ασημακοπούλου, Μτφρ., Γ. Τσιάκαλος, Επιμ.). Αθήνα: Επίκεντρο.
- Πεχτελίδης, Γ. (2011). *Κυριαρχία και αντίσταση. Μεταδομιστικές αναλύσεις της εκπαίδευσης*. Αθήνα: Εκκρεμές.
- Πεχτελίδης, Γ. (2020). *Για μια εκπαίδευση των κοινών εντός και πέραν των «τειχών»*. Αθήνα: Gutenberg.
- Σπρινγκ, Τζ. (1987). *Το αλφαβητάρι της ελευθεριακής εκπαίδευσης* (N. B. Αλεξίου, Μτφρ.). Αθήνα: Ελεύθερος Τύπος.
- Φουκώ, Μ. (1989). *Επιτήρηση και τιμωρία: Η γέννηση της φυλακής* (Κ. Χατζηδήμου Ι. Ράλλη, Μτφρ.). Αθήνα: Ράππας.
- Φουκώ, Μ. (2008). *Το μάτι της εξουσίας. Τ. Μπέτζελος. Μτφρ)*, Αθήνα: Βάνιας.
- Φρέιρε, Π. (1974). *Η αγωγή του καταπιεζόμενου* (Γ. Κρητικός, Μτφρ.). Αθήνα: Ράππα.
- Χαν, Μ.-Τ. (2023). *Ψυχοπολιτική: ο νεοφιλελευθερισμός και οι νέες τεχνικές εξουσίας* (Β. Τσαλής, Μτφρ). Αθήνα: Opera.
-

ΑΡΚΕΤΑ ΜΕ ΤΟΝ ΝΙΚΟ ΡΩΜΑΝΟ! ΠΟΣΟ ΑΙΣΧΟΣ ΑΝΤΕΧΕΤΕ;

Κανένα ένδικο μέσο δεν χρησιμοποίησε ο Νίκος Ρωμανός από την ημέρα της προφυλάκισής του προκειμένου να «επιτρέψει» στις διωκτικές αρχές να ολοκληρώσουν απερίσπαστες τις έρευνες γύρω από την συγκρότηση της ενοχής του.

Ο Νίκος, οι συνήγοροί του, αλλά και οι σύντροφοί του ήμασταν σίγουροι. Πράγματι, μετά από 4 μήνες και συγκεκριμένα στις 19 Μάρτη ολοκληρώθηκαν όλες οι εργαστηριακές έρευνες για την υπόθεση των Αμπελοκήπων. Τι βιολογικό υλικό, τι βιντεοληπτικό, τι DNA, τι αποτυπώματα, τι ανακρίσεις επί ανακρίσεων! Προέκυψε το «ουδέν νεότερον».

Το αποτύπωμα στην πλαστική σακούλα παραμένει ως το μόνο ενοχοποιητικό στοιχείο.

Μετά από όλα αυτά, η αίτηση αποφυλάκισης των συνηγόρων υπεράσπισης του Νίκου Ρωμανού στο τριμελές συμβούλιο πλημμελειοδικών, που κανονικά θα ήταν μια τυπική διαδικασία για την απελευθέρωσή του, βρίσκει αντίθετο τον εισαγγελέα Πρωτοδικών Σωτήρη Μπουγιούκο. Ο Μπουγιούκος προτείνει την παράταση της προφυλάκισης για το επόμενο εξάμηνο, χωρίς κάποιο νομικό έρεισμα, πέρα από τα αρχικά στοιχεία που δεν άλλο από περιβόητο αποτύπωμα στην πλαστική σακούλα, το οποίο επαναλαμβάνει ο κ. Εισαγγελέας ξανά και ξανά. Τζάμπα, λοιπόν, οι έρευνες της αντιτρομοκρατικής επί ένα τετράμηνο.

Το αποτύπωμα από ενοχοποιητικό στοιχείο γίνεται στα χέρια του Εισαγγελέα το φετίχ της κατασταλτικής δυνατότητας. Είναι ένας Εισαγγελέας με ιστορία και έχει πάρει θέση. Θεωρεί τον Ρωμανό εχθρό του υπάρχοντος κρατικού συστήματος και απαιτεί την τιμωρία, την εξάντληση και τέλος την εξόντωσή του. Όλος ο κόσμος γνωρίζει, είτε ο νομικός είτε ο λαϊκός ότι σε όλες τις μέχρι τώρα δίκες, εδώ και 40 χρόνια, πως το αποτύπωμα δεν αποδεικνύει συμμετοχή σε πράξεις ατομικές ή συλλογικές. Αυτό το γνωρίζουν και οι δικαστές του Συμβουλίου Πλημμελειοδικών που καλούνται να αποφασίσουν σήμερα, στις 22 Απρίλη, για την τύχη της αίτησης αποφυλάκισης. Θα εφαρμόσουν τον νόμο ή το ποινικό δίκαιο του εχθρού;

**ΝΑ ΑΠΟΣΥΡΘΕΙ ΤΟ ΚΑΤΗΓΟΡΗΤΗΡΙΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΓΩΝΙΣΤΗ ΝΙΚΟ ΡΩΜΑΝΟ
ΝΑ ΑΝΤΙΣΤΑΘΟΥΜΕ ΣΤΗΝ ΠΟΙΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΚΑΙ**

ΚΡΙΣΙΑΚΟΣ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΣ» ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΜΕΤΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΕΞΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ ΠΡΟΤΑΓΜΑ – ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΤΙΕΞΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ

Μπροσούρα που αποτελεί προϊόν συλλογικής επεξεργασίας και διαβούλευσης των συμμετεχόντων στη 18^η Πανελλαδική Συνάντηση του δικτύου αυτόνομων συνελεύσεων της Αντιεξουσιαστικής Κίνησης, που έλαβε χώρα στον Ελεύθερο Κοινωνικό Χώρο «Αλτάι», στα Εξάρχεια, στις 26 και 27 Οκτώβρη του 2024.

«ΚΡΙΣΙΑΚΟΣ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΣ» ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΜΕΤΡΗΣΗ

Κάπως πρόχειρα, θα μπορούσαμε να κατηγοριοποιήσουμε τα στάδια ανάπτυξης του καπιταλισμού σε τρεις κεντρικές φάσεις.

Στην πρώτη και φιλελεύθερη φάση του, ο καπιταλισμός δημιουργούσε θεσμούς στη βάση ότι οι αγορές μπορούσαν να αυτορυθμιστούν. Το παλιό αφήγημα των φυσιοκρατών, το «άστο να συμβεί» (laissez-faire, laissez-passer) που ξεπήδησε από μια αρρώστια της φύσης, κατέληξε να γίνει οικονομική θεωρία, αλλά κατέληξε επίσης και σε μία πρωτοφανή κρίση παγκόσμιας εμβέλειας το 1929. Για να αντιμετωπίσει την κρίση, που το ίδιο προκάλεσε, αλλά και τους κοινωνικούς αγώνες που αυτή τροφοδότησε, το σύστημα επιστράτευσε τις παλιές ιδέες του ολοκληρωτισμού. Ο ολοκληρωτισμός όμως ήταν ανίκανος να

απορροφήσει την κρίση χωρίς ωμή βία και για αυτό κατέφυγε στον εθνικισμό, τον ρατσισμό και τον πόλεμο.

Στην επόμενη περίοδο ο κρατικός πραγματισμός φάνταζε να είναι η πανάκεια για τις επερχόμενες κρίσεις. Αναπτύχθηκαν όλες οι θεωρίες της κρατικής παρέμβασης για την αποφυγή κρίσεων σαν αυτές του '29 (Κεϋνσιανισμός). Δημιουργήθηκαν οικονομικές ενώσεις για τα κοινά κρατικά συμφέροντα και για την κοινή υπεράσπιση τους. Επρόκειτο για την ανάδυση της σοσιαλδημοκρατίας στο προσκήνιο της ιστορίας. Ωστόσο, τη δεκαετία του '70 η μεγάλη οικονομική κρίση αρχίζει να κλυδωνίζει τις σοσιαλδημοκρατικές κοσμοθεωρίες, δίνοντας το καθοριστικό χτύπημα την δεκαετία του '90 με την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης.

Επανέρχεται τώρα ο φιλελευθερισμός, πιο επιθετικός από ποτέ και με νέο πρόσωπο αλλά πάντα προσκολλημένος στο παρελθόν του. Αφού πέρασε μία μεγάλη περίοδο σοσιαλδημοκρατικής «αποτοξίνωσης», πολιτικά και ιδεολογικά επανέρχεται το αφήγημα των φυσιοκρατών, όχι πια με την ψευδαίσθηση ότι οι αγορές αυτορυθμίζονται αλλά ότι **οι κρίσεις είναι αναπόφευκτες** και με αυτές θα πρέπει να μάθει το σύστημα να ζει, όχι για να τις προλάβει αλλά για να τις αφομοιώσει και να τις ενσωματώσει στις νέες πραγματικότητες που δημιουργούνται.

Πάνω σ' αυτό το μοτίβο κινείται το νέο αφήγημα της **ανθεκτικότητας**. Καταφεύγουν ξανά στη θεωρία των φυσιοκρατών, ανάγοντας αυτή την καθεστωτική επιλογή σε φυσική διαδικασία. Είναι γνωστό ότι η ανθεκτικότητα της φύσης να αναγεννάται μετά από μια καταστροφή έγινε ιδεολογικό πρόταγμα των νέων απολογητών του καπιταλισμού, επί παντός επιστητού. Δεν παίρνουν υπ' όψη ούτε καν τα όρια της ίδιας της φύσης σε αυτή της την ικανότητα. Επειδή όμως, άλλο φύση κι άλλο κοινωνικές θεσμίσεις, όπως η οικονομία, η πόλη, οι νόμοι, το κράτος, το κεφάλαιο, η συλλογική οργάνωση και η δράση αντίστασης και εξέγερσης, οι ίδιοι απολογητές της ανθεκτικότητας, παραβαίνουν την φυσιοκρατική τους εμμονή και προσγειώνονται στην ανθρώπινη πραγματικότητα.

Είναι το «ανώμαλο έδαφος» που ονομάζουν ευθραυστότητα. Ο καπιταλισμός είναι αναμφίβολα ευρηματικός και προσδοκά σε μια επιτελική αναγέννηση, την οποία θα μπορούσαμε να ονομάσουμε «κρυσιακή» και τον καπιταλισμό «Κρυσιακό Καπιταλισμό». Η προσδοκία της επαναφοράς από μια καταστροφή (πολιτική, οικονομική, κοινωνική) στην πρότερη κατάσταση, αντικαθίσταται από την ρεαλιστική επαναφορά/διάσωση του ίδιου συστήματος που την προκάλεσε. Είναι η μόνη επαναφορά που μπορεί να πραγματώσει, βλέποντας πίσω από τις καταστροφές μόνο ευκαιρίες για επενδύσεις. Το δάνειο απ' το παράδειγμα της φύσης αποπληρώνεται απ' την καπιταλιστική θέσμιση της ανάπτυξης, νέα ήθη, νέες λεηλασίες.

Όποιος μιλάει για ανθεκτικότητα και δεν μιλάει για ευθραυστότητα, κινδυνεύει να συνδικαλίσει τις μεθόδους της και εντέλει να σπείρει την σύγχυση.

Η ευθραυστότητα είναι ο αστάθμητος παράγοντας που μας περιλαμβάνει, γιατί πέρα απ' τις κρατικές συγκρούσεις ενέχει και τις δυνατότητες των κοινωνιών να αρνούνται, να αντιστέκονται και να εξεγείρονται. Μας περιλαμβάνει ακόμη, γιατί για να γίνει ο καπιταλισμός ανθεκτικός είναι αναγκαίο να οργανώσει και την ταπείνωση της κοινωνίας στο κράτος και στο κεφάλαιο. Ανθεκτικότητα και ευθραυστότητα είναι οι δύο κεντρικοί άξονες πάνω στους οποίους κινούνται οι οικονομικοί σχεδιασμοί και οι ανάλογες προτάσεις της Παγκόσμιας Κεντρικής Τράπεζας.

Ξέρουν πως οι κρίσεις των **κοινωνικών αναμετρήσεων** είναι αναμενόμενες. Ξέρουν πως οι παλιές προληπτικές μέθοδοι δεν έχουν νόημα και αυτό που τώρα τους ενδιαφέρει είναι να επιστρατευθούν μετά την τρικυμία όλα τα μέσα για την επαναφορά της κανονικότητας με κοινωνική προσαρμογή στις νέες επενδύσεις και όποιος δεν προσαρμόζεται πεθαίνει. Αυτό είναι το επιτελικό νόημα της ανθεκτικότητας

Στην δική μας οπτική η κοινωνία σήμερα είναι πιο ρευστή από ποτέ. Οι θεσμοί που την συγκροτούσαν μέχρι πρότινος,

βρίσκονται σε ελεύθερη πτώση. Ό,τι μένει στο τέλος της ημέρας είναι ο φόβος, η ανασφάλεια και η έλλειψη νοήματος της ύπαρξης. Σ αυτό του είδους την ρευστότητα κυριαρχεί η ιδιώτευση και αντιμάχεται την ρευστότητα που μπορεί να προκαλέσει η συλλογική ζωή στον κόσμο της κυριαρχίας. Επικρατεί το κλείσιμο στον κόσμο του εγώ και μάλιστα χωρίς φραγμούς.

Η ιδιώτευση ήταν και είναι συμφυής με την κατανάλωση. Για την εξάπλωση των αγορών ήταν απαραίτητη η αποικιοκρατία, για την εξάπλωση του εμπορεύματος ήταν απαραίτητη η κατανάλωση. Ο καπιταλισμός για να μπορέσει απλωθεί επένδυσε με ονοματεπώνυμο στον χώρο και έφερε τον χρόνο στα μέτρα του. Σήμερα που το ονοματεπώνυμο δεν έχει καμιά ισχύ μπροστά στο εταιρικό brand name, ο καπιταλισμός επενδύει στον χρόνο για να ανακαταλάβει τον δημόσιο χώρο και να τον φέρει στα μέτρα του (τροφοδοτικός καπιταλισμός, καπιταλισμός της πλατφόρμας).

ΔΕΝ ΑΡΚΕΙ Η ΚΡΙΣΗ, ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΚΑΤΙ ΠΑΡΑΠΑΝΩ

Σήμερα η ταχύτητα εντατικοποιεί την ύπαρξη και την κάνει να περιστρέφεται σαν την γάτα που κυνηγάει την ουρά της. Το κυνήγι της επένδυσης στον χρόνο ανοίγει αναμφίβολα νέο κύκλο εργασιών εκμηδενίζοντας τις αποστάσεις, όπως παλιότερα, αυτό που δεν αρκούσε για τις μηχανές το συμπλήρωσε η πληροφορία. Όμως, ο ανθρωπολογικός τύπος που παράγεται απ' αυτή την ala carte κατανάλωση που του προσφέρουν οι επενδυτές του χρόνου, ελαχιστοποιεί τον χωροχρόνο που έχει ανάγκη η ύπαρξη για να μην αποσυρθεί απ' το νόημα της.

Εξαιτίας αυτής της κρίσης νοήματος η σημερινή κοινωνία βρίσκεται σε μία συνεχή περιδίνηση που την καταβάλλει. Είναι μια βαθύτερη κρίση, που υπερβαίνει όλες τις άλλες και για την οποία ο καπιταλισμός το μόνο που μπορεί να προσφέρει ως διέξοδο είναι ξανά η κατανάλωση για την κατανάλωση. Στις οικονομικές κρίσεις, στις πολιτικές, στις οικολογικές και σ

όλες αυτές που συγκροτούσαν και συγκροτούν τα κινήματα της ελπιδοφόρας καταστροφολογίας, ο καπιταλισμός στάθηκε όρθιος με την δύναμη της αλλοίωσης και της ενσωμάτωσης των αντιπάλων του.

Όμως η απόσυρση και η συμπεριέχουσα κρίση νοήματος, όπως έχει ατομικά και συλλογικά στοιχεία αυτοκαταστροφής ενέχει και αντίστοιχα στοιχεία καταστροφής. Δεν παρέχει δηλαδή καμία εγγύηση ούτε εσωτερικής ειρήνευσης, ούτε ειρήνης με το καθεστώς. Μπορεί οι περιφράξεις να απλώνονται σ' όλο τον δημόσιο χώρο με απαγορεύσεις, περιορισμούς, πανοπτικό έλεγχο, ωμή καταστολή και περαιτέρω επέκταση του ποινικού δικαίου του εχθρού, όμως η ρευστότητα και η αστάθεια είναι πάντα παρούσες.

Εδώ είναι που φωλιάζουν και εκείνες οι εκρηκτικές στιγμές για τις οποίες ο χρόνος μετράει ανάποδα για το εμπόρευμα και ο χώρος ξαναγίνεται δημόσιος, για να το μπλοκάρει. Είναι οι αναστατώσεις που συνεχίζουν, κόντρα σ' όλες τις παραδόσεις, την μόνη αποδεκτή παράδοση, αυτή του απρόβλεπτου, που απλώνεται στον δημόσιο χώρο. Είναι αυτές οι αναστατώσεις, που τις είδαμε να ξεσπούν χωρίς ηγεσία, ατομική ή συλλογική, χωρίς στηρίγματα στις οργανωτικές μορφές που την αναπαράγουν, χωρίς την καθοδήγηση της όποιας ηγεμονικής ιδεολογίας, αυτή την μεγάλη φυλακή των κινημάτων.

Αναστατώσεις που συγκροτούνται σε ενεργό σώμα, ξεπροβάλλοντας μέσα απ' τα θραύσματα των παλιών ταυτοτήτων και των προκαταλήψεων που μέχρι χτες φάνταζαν κυρίαρχα και αξεπέραστα. Όμως οι αναστατώσεις δεν είναι ούτε σωρευτικές, ούτε γραμμικές, και είναι συνήθως σύντομες στον χωροχρόνο, που δημιουργούν.

Αφήνοντας πίσω την ασφάλεια των ιδεολογικών επαναστάσεων για συμμετοχή και ερμηνεία, αν μας ενδιαφέρουν σήμερα οι αναστατώσεις είναι για το κενό εξουσίας που προκαλούν, γιατί μέσα απ' αυτό μπορεί να αναδυθεί το **αντιεξουσιαστικό πρόταγμα**, αυτό της αυτονομίας και της αυτοκυβέρνησης.

Σε αυτό το κενό ελλοχεύει πάντα μία μορφή εξουσίας. Δεν μπορούμε να την καταργήσουμε, γιατί το κενό θα εξέπιπτε σε κενότητα, μπορούμε όμως να την καταστήσουμε μη αναπαραστάσιμη από ηγέτες, από οργανωτικές και ιδεολογικές ηγεμονίες κλπ. Δηλαδή μια δυναμική σχέση ανοιχτή σε ρήξεις, όχι μόνο στα προφανή, δηλαδή εξωτερικά στο πεδίο του κοινωνικού ανταγωνισμού, αλλά και εσωτερικά όταν και όποτε κρίνεται αναγκαίο. Αυτή τη δυναμική σχέση, που την έχουμε αφουγκραστεί στις σύγχρονες εξεγέρσεις, μπορούμε να την ονομάσουμε **ρητή θέσμιση του κενού** της μη αναπαραστάσιμης εξουσίας.

Αντί λοιπόν της αντικατάστασης της συντακτικής εξουσίας κρατών/κεφαλαίου από μία συντάσσουσα δύναμη ή την αποκέντρωση της εξουσίας ή έστω την απομείωση σε μία μόνο αποσυντάσσουσα εξουσία, οι σύγχρονες εξεγέρσεις προτάσσουν την ρητή αντιεξουσιαστική θέσμιση μίας κοινωνίας στην οποία ηγεμόνες, ηγέτες και ιεραρχίες όχι μόνο δεν έχουν θέση, αλλά βρίσκονται υπό διαρκή αποκεφαλισμό, γιατί οι θεσμοί με ιεραρχικά χαρακτηριστικά τίθενται εκτός κοινωνίας.

Ασφαλιστικές δικλείδες δεν υπάρχουν για ό,τι μέλλει να έρθει, πέρα απ' την δική μας ενσώματη συμμετοχή και παρουσία στον δημόσιο χώρο. Γνωρίζουμε πως ο αγώνας για ισότητα με ισότητα, για αλληλεγγύη με αλληλεγγύη, για δικαιοσύνη με δικαιοσύνη έχει την δική του δυναμική. Καθένας χωριστά, αλλά αλληλένδετα με τους άλλους είναι μία νέα δημιουργία και ως τέτοιο τον αναγνωρίζουμε. Με αυτή την ενσυνείδητη επιλογή και θέση καθιστούμε την **κοινωνική αντιεξουσία** φίλια και ερωτεύσιμη, η οποία δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς ελευθεριακή παιδεία, ηθική, λόγον-διδόναι, ευθύνη σχέδιο και αναδιάρταξη του επαναστατικού προτάγματος.

ΤΟ ΑΝΤΙΕΞΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ ΠΡΟΤΑΓΜΑ

Οι βασικοί πυλώνες ή καλύτερα το υπέδαφος πάνω στο οποίο στηρίζεται το αντιεξουσιαστικό πρόταγμα, όπως έχουν

διαμορφωθεί ιστορικά τα πράγματα από τον 19ο αιώνα έως τις μέρες μας, είναι η ιδέα της Αναρχίας, η μη ύπαρξη διαχωρισμένης από την κοινωνία εξουσίας, ο Σοσιαλισμός χωρίς εξουσία, ο αντιεξουσιαστικός Σοσιαλισμός.

Αυτοί οι πυλώνες καταγράφονται και κωδικοποιούνται στο παρόν για να υποδηλώσουν τον πολιτικό μας προσανατολισμό και όχι για να χρησιμοποιηθούν σαν ιδεολογία ή να μετατραπούν σε ιδεολογία ή, τέλος, για παραγωγή ιδεολογικών κατασκευών και ταυτοτήτων. Άλλωστε, προχωρώντας πέρα από την Ιδεολογία, δεν σημαίνει παραίτηση από τις αρχές μας, αλλά συνεχής επανεκτίμηση και εξέλιξή τους. Είναι αλήθεια, μάλιστα, πως οι πολιτικές και ηθικές βάσεις του αντιεξουσιαστικού φαντασιακού δεν έγιναν ποτέ στοιχεία μιας ψευδούς συνείδησης ούτε φυσικά καθεστωτικές δομές. Κάτι τέτοιο δεν οφείλεται μονάχα στη γενικότερη αντιεξουσιαστική στρατηγική της **μη κατάληψης της εξουσίας**, αλλά κυρίως στην άμεση δράση, στις εδώ και τώρα εναλλακτικές προσπάθειες αυτοθέσμησης των αντιεξουσιαστικών προτάσεων σε όλα τα κοινωνικά πεδία, είτε αφορούσαν την οργάνωση της παραγωγής είτε τις αυτοθεσμίσεις στην παιδεία, στην κουλτούρα, στον τρόπο οργάνωσης του αγώνα και της καθημερινής ζωής.

Δεν ήταν, με άλλα λόγια, οι ιδέες μας ποτέ ένα μεταφυσικό σύνολο μελλοντολογικών υποσχέσεων, αλλά αφορμή για πραγμάτωση στο εδώ και στο τώρα, δια της άμεσης δράσης, όλων των προτάσεων εξόδου από τον καπιταλισμό και τις σχέσεις κυριαρχίας. Οι ιδέες μας έγιναν πράξεις μέσω του διαρκούς πειραματισμού στην κατεύθυνση ενός αντιεξουσιαστικού Σοσιαλισμού, από την εμφάνιση του, στην πρώτη έφοδο στον ουρανό με την Παρισινή Κομμούνα, μέχρι την κορύφωσή του στην Ισπανική Επανάσταση του 1936. Εκεί, όπου με όρους κοινωνικής πλειοψηφίας, ταυτόχρονα με τον αντιφασιστικό αγώνα, οι αρχές της αυτοκυβέρνησης έβρισκαν εφαρμογή σε πάρα πολλές πτυχές της καθημερινής ζωής, όπως τα εργοστάσια, η αγροτική παραγωγή, αλλά και τα ζητήματα παιδείας και πολιτισμού όπως αυτά αναδείχθηκαν μέσα από τα κοινωνικά κέντρα που υπήρχαν σε

όλη τη χώρα, αλλά και με τα ελευθεριακά σχολεία που συγκρότησε ο Φρανσίσκο Φερέρ.

Πιάνοντας αυτό το νήμα του ιστορικού ρεύματος της ελευθερίας, σκοπός μας είναι να λειτουργήσουμε για την πραγμάτωση αυτής της προοπτικής στον σύγχρονο κόσμο. Όπως λοιπόν η Ελευθερία και η Ισότητα έχουν δυναμικό και όχι στατικό χαρακτήρα, έτσι και το αντιεξουσιαστικό πρόταγμα που τις διαπερνά, ενισχύοντάς τες, έχει εξίσου δυναμικό χαρακτήρα στον χρόνο και στο χώρο.

Σε αυτή την κατεύθυνση μεγάλο παράδειγμα έμπρακτης κοινωνικής αντιεξουσίας σε μεγάλη κλίμακα είναι χωρίς αμφιβολία το Ζαπατίστικο κίνημα με τις αυτόνομες κοινότητες. Το κίνημα αυτό δεν ήταν για μας μόνο μια αφύπνιση, αλλά μια συνολική ανανέωση του προτάγματος ενταγμένου πλέον στη σύγχρονη πολιτική και κοινωνική πραγματικότητα με νέα γλώσσα, νέα ορθογραφία, νέες οπτικές ανάλυσης της κοινωνικής πραγματικότητας, καθώς και νέους τρόπους δράσης και εφαρμογής των εγχειρημάτων μας. Συνοπτικά, οι Ζαπατίστικες κοινότητες είναι ένα σύγχρονο παράδειγμα μιας διαρκούς αυτοθέσμησης και αυτοκυβέρνησης χωρίς κράτος και ενάντια στην εξουσία του κεφαλαίου.

Συνέχεια αυτού του νήματος της κοινωνικής αυτονομίας είναι το συγκαιρινό εγχείρημα στην περιοχή της Βορειοανατολικής Συρίας, τη Ροζάβα, που εμπλούτισε τις βασικές σημασίες του αντιεξουσιαστικού προτάγματος και τις έθεσε σε εφαρμογή σε μια πολύ ευρεία γεωγραφική περιοχή. Αφού πρώτα αντιστάθηκαν στη λαίλαπα του ISIS, οι Κούρδοι και Κούρδισσες μαχήτριες απελευθέρωσαν εδάφη, με όλες τις σημασίες που φέρει αυτή η λέξη, και εφάρμοσαν συνομοσπονδιακό σύστημα κοινωνικής οργάνωσης, συμπεριλαμβάνοντας όλους τους λαούς και τις εθνότητες της επικράτειας. Με άμεση δημοκρατία ενάντια στον εθνικισμό και στην πατριαρχία, δημιούργησαν την πιο σύγχρονη αντιεξουσιαστική προοπτική. Το παράδειγμα της Ροζάβα, όπως αυτό διαμορφώθηκε από το ξέσπασμα της συριακής επανάστασης και έπειτα, αποτελεί τη μόνη εναλλακτική για τη συνύπαρξη των λαών, την ανεκτικότητα και τη δίκαιη συμβίωση σε ένα σημείο του χάρτη με τόσες πολλές εθνοτικές και θρησκευτικές

κοινότητες.

Ωστόσο, η μεγαλύτερη κατάκτηση των ιδεών της αυτοθέσμησης και της αυτονομίας είναι η πλειοψηφική, σχεδόν καθολική, τάση, που υπάρχει στα κινήματα που εμφανίζονται κατά περιόδους εδώ και τουλάχιστον τρεις δεκαετίες, να οργανώνονται στη βάση της οριζοντιότητας, της αντι-ιεραρχίας, της άμεσης δημοκρατίας, της αντιπατριαρχίας και της αντιαποικιοκρατίας, ανατρέποντας στην πράξη τις σχέσεις εξουσιαστή-εξουσιαζόμενου που υφίστανται σε παγκόσμιο επίπεδο τόσο κάθετα όσο και οριζόντια, δηλαδή μεταξύ των από τα κάτω. Αυτό είναι πλέον ένα συμβάν που δεν έχει επιστροφή. Τα κινήματα που οργανώνονται από τα κάτω, παρά και ενάντια στις διαμεσολαβήσεις και τα κόμματα, έχουν και θα έχουν αυτά τα χαρακτηριστικά και σε αυτή τη ροή των κινήματων οφείλουμε να παρεμβαίνουμε.

Περαιτέρω προέκταση και σύγχρονη επέκταση του αντιεξουσιαστικού προτάγματος είναι οι ακόλουθες αρχές, τις οποίες ως Αντιεξουσιαστική Κίνηση έχουμε επεξεργαστεί με τη δράση και τον λόγο μας κάτι παραπάνω από δύο δεκαετίες.

- · **Ελεύθερα**, δηλαδή απαλλαγμένα από κάθε εξουσία, από κάθε εμπορευματική και αλλοτριωτική σχέση.
- · **Δημόσια**, γιατί παράγονται στον δημόσιο χώρο, αδιαμεσολάβητα από την ίδια την κοινωνία.
- · **Κοινωνικά** γιατί οι αποφάσεις αφορούν την απελευθερωμένη κοινωνία στο σύνολό της.

Αυτές οι αρχές αφορούν τον χαρακτήρα της προοπτικής μας ενάντια σε καθετί Ιδιωτικό ή Κρατικό. Επιπλέον, αποτελούν και τα χαρακτηριστικά του αγώνα σήμερα, στην αποαποικιοποίηση των κυρίαρχων δομών και θεσμών είτε πρόκειται για την Δικαιοσύνη είτε την Παιδεία είτε την Υγεία είτε την παραγωγή και την εργασία.

- · **Αυτονομία**, δηλαδή γενικευμένη κοινωνική αυτοδιεύθυνση.
- · **Αυτοθέσμιση**, μέσα από την δημιουργία

συγκεκριμένων αντιεξουσιαστικών θεσμίσεων που διαρκώς διευρύνουν τους χώρους και τις σχέσεις μας έναντι της κυριαρχίας κράτους και κεφαλαίου.

- **Άμεση Δημοκρατία** στη λήψη και υλοποίηση των αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα της κοινωνικής ζωής.

Είναι οι τρόποι πραγμάτωσης ενός σύγχρονου απελευθερωτικού σχεδίου και ήδη έχουν εισέλθει στην κοινωνική διαβούλευση βρισκόμενοι παρόντες σε όλες τις σύγχρονες εξεγέρσεις.

Βέβαια, όλα τα παραπάνω θα ήταν κενό γράμμα αν δεν προσθέταμε τον περιεχομενικό λόγο, την ουσία της προοπτικής που είναι η **κοινωνική αντιεξουσία**, την οποία διασφαλίζουν:

- ● **Η μη κατάληψη της Εξουσίας**
- ● **Το οριζόντιο και αντι-ιεραρχικό στοιχείο των δομών**
- ● **Ο αμεσοδημοκρατικός χαρακτήρας**

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

ΧΩΡΙΣ ΝΑ ΧΡΕΙΑΣΤΕΙ ΝΑ ΣΚΑΨΟΥΜΕ ΤΟ ΛΑΚΟ ΜΑΣ

Επαναστάσεις με τα αντικαπιταλιστικά αφηγήματα όλων των εκδοχών πραγματοποιήθηκαν στο παρελθόν και οδήγησαν στον κρατικό καπιταλισμό και στον ολοκληρωτικό κρατισμό, μετατρέποντας το σύνολο της κοινωνίας σε μισθωτούς υπαλλήλους του κράτους. Αντι-ιμπεριαλιστικές επαναστάσεις, εθνικές και εθνικοαπελευθερωτικές, έγιναν αρκετές και οδήγησαν σε δικτατορίες, μοναρχίες και υποταγή. Τον λόγο αυτής της κατάληξης είχε προαναγγείλει ο ίδιος ο Σαιν-Ζυστ:

Όποιος κάνει μισές επαναστάσεις είναι σαν να σκάβει το λάκκο του!

Όλες οι ιδεολογίες όταν ήρθαν στα πράγματα και όπου είχαν την δύναμη μετατράπηκαν σε κράτος. Η ιδεολογία δεν έχει ανάγκη την πραγματικότητα που διαμορφώνεται γύρω της γιατί της αρκεί η

ιδέα που έχει για τον εαυτό της και σ' αυτή τη σύγκρουση το μόνο όπλο που διαθέτει είναι η επιβολή με ή χωρίς αίμα. Όλα τα άλλα είναι δικαιολογίες και «αντικειμενικές συνθήκες».

Το πρόταγμα, το φαντασιακό, αλλά και η ορολογία της κοινωνικής επανάστασης βρίσκεται σε πλήρη υποχώρηση στους κινηματικούς κύκλους, έχοντας αντικατασταθεί τα τελευταία χρόνια με διάφορα αντι-ιμπεριαλιστικού και εθνικιστικού τύπου προτάγματα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τα ζητήματα της κοινωνικής διαφοροποίησης, των σχέσεων κυριαρχίας και του κρατισμού να παραπέμπονται σε μια γεωπολιτική γιρλάντα από περιοχή σε περιοχή με απαίτηση την υπεράσπιση του ενός ή του άλλου κράτους του ενός ή του άλλου συνασπισμού κρατών, φτάνοντας ακόμη και στο σημείο υπεράσπισης δικτατοριών, ολοκληρωτισμών και θεοκρατιών. Η κατάληξη είναι να λειτουργούν οι, κατά δήλωση, αντιεξουσιαστικές ή και ελευθεριακές, σοσιαλιστικές ομάδες στη διαλεκτική της εξουσίας.

Είναι κάτι τέτοιο ιστορικά άτοπο; Σε καμιά περίπτωση. Άλλωστε, έχει επαναληφθεί αρκετές φορές στο πρόσφατο παρελθόν, με χαρακτηριστικό παράδειγμα τη μετάλλαξη του κομμουνισμού σε κρατισμό και σε εθνοκρατικό φαντασιακό. Όλες οι ιδεολογίες είναι ψευδείς συνειδήσεις και στο δημόσιο χώρο αλληλοεπιδρούν ακόμη και με τις εχθρικές, διότι αυτό χαρακτηρίζει το δημόσιο χώρο σαν ανοικτή διαδικασία.

Το γιατί συμβαίνει αυτή η δυστοπία δεν είναι δύσκολο να ερμηνευτεί. Η άνοδος της άκρας δεξιάς με την ταυτόχρονη αποτυχία των αριστερών πολιτικών, έδωσε το έναυσμα να έρθουν στο προσκήνιο το σύνολο των ακροδεξιών θέσεων της ξеноφοβίας, του εθνοκρατισμού και των συνακόλουθων κλειστοφοβικών και συντηρητικών θέσεων. Ο ανακουφιστικός εθνοκρατισμός (εθνική ανεξαρτησία, εθνική αυτάρκεια, ο «άγιος λαός», η επιστροφή στην παράδοση κ.ά.) διεύρυναν την κοινωνική αποδοχή τους και γοήτευσαν για λόγους πολιτικής ταυτότητας ακόμη και τον αντίθετο πολιτικό πόλο.

Ένας άλλος λόγος υποχώρησης της κοινωνικής επανάστασης είναι

το γεγονός ότι είχε ταυτιστεί με προγενέστερα αφηγήματα τροπικότητας, χρονικότητας και νοήματος. Η ιστορική μνήμη κατέγραφε τις κοινωνικές επαναστάσεις παραγόμενες μέσα στο αίμα, εντός αδυσώπητων εμφυλίων, με αποτέλεσμα να θεωρείται ως ρήξη και επανάσταση μονάχα ό,τι παράγει βία και αίμα. Αυτό το τελευταίο σημαίνει ότι οι συγκαιρινοί επαναστάτες απαλλάσσονται από οποιαδήποτε ανάληψη σύγχρονης επαναστατικής ευθύνης, αφού η σημερινή πραγματικότητα δεν υπόσχεται κάτι ανάλογο, με αποτέλεσμα να ακολουθούν τον δρόμο του αίματος σε όποιο σημείο του πλανήτη εκδηλώνεται και για οποιονδήποτε λόγο.

Το σημαντικότερο όμως είναι το γεγονός ότι οι παραδοσιακές επαναστάσεις λειτουργούσαν με όρους μειοψηφίας μέσα από την οργάνωση μιας πρωτοπορίας, επιζητώντας ευρείες, βέβαια, κοινωνικές συναινέσεις με μοναδικό στόχο την κατάληψη της εξουσίας. Αυτό συνοδευόταν με μια σειρά πολιτικών ρόλων που συγκροτούσαν την επαναστατική ταυτότητα και που ενσαρκώνονταν πολλές φορές από το ρόλο του «επαγγελματία» αγωνιστή ή επαναστάτη και άλλους συνακόλουθους ρόλους. Καταλυτικό ρόλο στη δημιουργία πολιτικών και συλλογικών δεσμών έπαιζε η ιδεολογία και τα εξαντλητικά αφηγήματα.

Όμως, η κοινωνική επανάσταση είναι η συνισταμένη των εμφυλίων που διεξάγονται κάθε φορά που μια νέα ιδέα, μια νέα πολιτική θέση κάνει την εμφάνισή της στο δημόσιο χώρο. Γι' αυτό είναι μια δυναμική διαδικασία και σαν τέτοια συγχρονίζεται με το κάθε φορά επίπεδο αξιών, σημασιών, τρόπων και σχέσεων συγκαιρινών, αλλά και δεσμών συλλογικών, οργανωτικών με νέους όρους. Αν αυτές οι προϋποθέσεις δεν υπάρξουν προκειμένου να δώσουν αυτά τα νέα χαρακτηριστικά κοινωνική επανάσταση δεν πρόκειται να γίνει. Αν παρεμπιπτόντως γίνει θα είναι μισή και θα έχουμε σκάψει το λάκκο μας.

Ζούμε, λοιπόν, στην εποχή νέων επαναστάσεων και ο επαναπροσδιορισμός των συνακόλουθων εννοιών καθίσταται αναγκαίος. Η κοινωνική επανάσταση, πλέον, έχει εισέλθει στο προσκήνιο με νέους όρους, αναιρώντας και συντρίβοντας κάθε τι

παραδοσιακό και την έχουν προαναγγείλει όλες οι σύγχρονες εξεγέρσεις σε όλο τον πλανήτη με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά.

- · Αφορά και θα αφορά πλέον την κοινωνική πλειοψηφία.
- · Γίνεται με όρους πλειοψηφίας και αμεσοδημοκρατίας.
- · Είναι ανοικτή σε κάθε ενδεχόμενο στον δημόσιο χώρο.
- · Χαρακτηρίζεται από καθολική οριζοντιότητα.
- · Παραμένει μη διαμεσολαβούμενη από πρωτοπορίες, ηγεμονίες και ιδεολογίες.

Ωστόσο, τα παραπάνω χαρακτηριστικά, σε καμιά περίπτωση, δεν εγγυόνται μια απελευθερωτική προοπτική. Η εγγύηση είναι μόνο η συμμετοχή μας στην διαμόρφωση του νοήματος, αλλά και η έμπρακτη πολιτική μας παρέμβαση σε όλους τους επιμέρους κοινωνικούς εμφυλίους που διεξάγονται στο εδώ και στο τώρα. Ταυτόχρονα, οφείλει η παρέμβασή μας στην εξεγερτική διαδικασία να είναι χωρίς την εξαντλητικότητα της αφηγηματικής μας «αυθαιρεσίας». Επανάσταση σημαίνει την απόσπαση από τον εχθρό μέρους ή όλου του χώρου και του χρόνου. Η εδαφικοποίηση του νέου χώρου και η επικράτηση των καινούργιων αξιών και σημασιών όσον αφορά τη νέα προοπτική.

Έχουμε μπει για τα καλά στην εποχή των νέων επαναστάσεων. Κανένας φενακισμός δεν θα εμποδίσει τη ευθυτενή και άγρια ανατροπή του καπιταλισμού και των «παιδιών» του, που το αυτεξούσιο θα έχει τον πρώτο λόγο στην αναδημιουργία του κοινωνικού δεσμού και του σχεδίου ανατροπής, που περνά μέσα από την άρνηση των παραδοσιακών ρόλων, αλλά και των σύγχρονων σχέσεων κυριαρχίας.

Το κράτος και η εξουσία στις μέρες μας δεν επικάθονται στην κορυφή των σχέσεων κυριαρχίας. Ο Κυρίαρχος δεν βρίσκεται περικυκλωμένος από δυσθεώρητα τείχη, αλλά βρίσκεται επιμερισμένος στην κοινωνία, δικτυωμένος και εσωτερικευμένος. Μαζί με το κεφάλαιο έχουν ενσωματωθεί και λειτουργούν ως

κοινωνική σχέση. Αυτός είναι και ο σημαντικότερος λόγος για τον οποίο καμιά πολιτική θεολογία του παρελθόντος που αποτελεί ευδιάκριτο αντίπαλο, δεν μπορεί να αναμετρηθεί σε κανένα επίπεδο με το υπάρχον. Κάθε εξέγερση είναι αντιεξουσιαστική στη γέννησή της. Η συμμετοχή μας σε αυτές είναι απαραίτητη για να επεκτείνει τον περιεχόμενό της σε μια διαρκή αντιπαράθεση σε πολιτικό, κοινωνικό και πολιτισμικό επίπεδο, κατακτώντας όλο και περισσότερα εδάφη.

Η επανάσταση, λοιπόν, δεν είναι μόνο μια «τελική μάχη», αλλά η συνεχής οικειοποίηση των **«κενών εξουσίας»** που κάθε τόσο εμφανίζονται. Η κατάληψη αυτών με αυτοθέσμιση και αυτοδιαχείριση, προεικονίζοντας τη νέα προοπτική. Και αυτή η πρακτική είναι αλήθεια ότι ανήκει στην ιστορική παράδοση της αντιεξουσίας. Η επερχόμενη κοινωνική επανάσταση θα είναι μια «άγρια» ανατροπή ενάντια σε κάθε εξουσία και σε κάθε τι προηγούμενο, αποκαθιστώντας την ισορροπία της ανθρώπινης κοινωνίας με το φυσικό περιβάλλον, την ισότητα, την αυτονομία και την διαρκή κοινωνική αντιεξουσία.

Ελάχιστα για τη σχέση του δυτικού πολιτισμού με τον/την ‘άλλο/η’

Του Μιχάλη Κατσιγιάννη

Ο δυτικός πολιτισμός στη σχέση του με τον/την ‘άλλο/η’ έχει αναμφίβολα μια μακρά κακοποιητική παράδοση που ακούει στο όνομα πατερναλισμός και σημαίνει με απλά λόγια την ύπαρξη του

δίπολου πλειονοτικές[1] και μειονοτικές ομάδες, με την πρώτη να διεκδικεί – και σε πολύ μεγάλο βαθμό να πετυχαίνει – την κυριαρχία έναντι της δεύτερης. Στη ροή της καθημερινής ζωής το δίπολο αυτό επιτελείται με πρακτικές όπως το καπέλωμα, η υπό όρους έκφραση, η φίμωση συγκεκριμένων ομάδων ή ακόμα και ο αφανισμός τους. Αυτές οι επιτελεστικές πρακτικές κυριαρχίας, επιτήρησης και ελέγχου από μέρους των πλειονοτικών ομάδων καταλήγουν στην περιθωριοποίηση του ‘άλλου’, δηλαδή σε εκείνο το οποίο αντιλαμβάνονται ως παντελώς εκτός τους και από το οποίο θεωρούν ότι απειλούνται.[2] Δεδομένου ότι αυτή η λογική διαχείρισης ορισμένων ανθρώπων γίνεται αποδεκτή από τη συντριπτική πλειοψηφία των πολιτών των δυτικών εθνικών κρατών, οι μειονοτικές και ευάλωτες ομάδες ζουν θα λέγαμε στη σκιά των σημαντικών και νομιμοποιημένων ζώων ως τα σκουπίδια τους, υπάρχουν στο καθεστώς της όλο και περισσότερο αυξανόμενης αορατότητας και ανασφάλειας.

Παρολαυτα, εντός του δυτικού πολιτισμού, μπορεί κανείς/καμιά να εντοπίσει και ανθρώπους προερχόμενους από πλειονοτικές ομάδες, που δεν επαναπαύονται στα προνόμια που τους παρέχει η κοινωνικο-πολιτισμική τους θέση, όπως για παράδειγμα η λευκότητα, η ετεροκανονικότητα ή η οικονομική άνεση, και αγωνίζονται υπέρ των μειονοτικών ομάδων, προσπαθώντας να τους δώσουν φωνή, ορατότητα και αναγνώριση και γενικότερα επιχειρούν να τους απ-εντάξουν από το καθεστώς επισφάλειας στο οποίο καταδικάζονται να κινούνται. Τι κάνουν δηλαδή όλοι αυτοί οι άνθρωποι; Μιλούν εξ ονόματος των ευάλωτων ομάδων, θεωρώντας ότι με αυτόν τον τρόπο θα καταφέρουν να τους δώσουν την ικανότητα να αποκτήσουν τη δική τους φωνή και δράση. Αυτή είναι θα μπορούσαμε να πούμε η ‘θετική’ εκδοχή του πατερναλισμού.

Οι υποστηρικτές/τριες των ευάλωτων και μειονοτικών ομάδων χαρακτηρίζονται από το πνεύμα του ανθρωπισμού και της φιλανθρωπίας, θεωρούν δηλαδή ηθικό χρέος τους να υπερασπιστούν τους/τις ‘άλλους/ες’, επειδή οι τελευταίοι/ες είναι ανίκανοι να υπερασπιστούν τους εαυτούς τους. Οι – ας τους ονομάσουμε –

αντιφρονούντες πλειονοτικοί λοιπόν πιστεύουν στην ενδυνάμωση των μειονοτικών ομάδων και επιθυμούν την έναρξη της διαδικασίας της προνομιοποίησής τους, ώστε να γίνουν κι αυτοί/ές σαν όλους/ες τους/τις κανονικούς/ές άλλους/ες. Με άλλα λόγια, δεν αφίστανται των προνομίων τους αλλά απλώς θέλουν να τα αποκτήσουν και οι 'άλλοι/ες', ώστε να είμαστε στο τέλος όλοι/ες ίδιοι/ες και ίσοι/ες. Κι εδώ ακριβώς είναι που εντοπίζουμε το μεγαλείο του πατερναλισμού: τόσο ο απορριπτικός λόγος όσο και ο λόγος της ενσυναίσθησης ως προς τα 'μειονοτικά' υποκείμενα είναι στην πραγματικότητα οι δύο όψεις του ίδιου νομίσματος. Είναι δηλαδή ένας λόγος από τα πάνω που αποσκοπεί σε υπόδειξη τρόπου ύπαρξης. Με άλλα λόγια, η συμμαχία που συστήνουν οι με αυτόν τον τρόπο υποστηρικτές/τριες του 'άλλου', είναι μια άνιση εν τη γενέσει της συμμαχία αφού η εξίσου προνομιοποίηση του 'άλλου' ώστε να γίνουν σαν κι εμάς, το μόνο που εξασφαλίζει είναι τον εξευγενισμό του κατεστημένου διωγμού και δολοφονίας του όποιου 'άλλου'.

Οι άνθρωποι που ζουν σε πάσης φύσεως επισφάλεια έχουν σίγουρα ανάγκη από συνοδοιπόρους στον δύσβατο αγώνα τους για ορατότητα και αναγνώριση των ζώων τους ως αξιοβίωτων. Αυτό όμως που δεν χρειάζονται – γιατί τους/τις πλήττει και τους/τις εξοντώνει – είναι ύπουλη συντροφιά των κεκαλυμμένων προνομιούχων.

Εξάλλου, οι μειονοτικές ομάδες που βρίσκονται στα δυτικά κράτη σηματοδοτούν θα λέγαμε το πλήρωμα του χρόνου: για ολόκληρους αιώνες, ο πολιτισμός της δύσης καταδυνάστευε και κατέστρεφε τις ζωές αυτών των ανθρώπων ποικιλοτρόπως και εξακολουθεί μέχρι και σήμερα να πράττει το ίδιο με περίσσια ικανοποίηση και ζήλο. Όμως, οι μειονοτικές ομάδες δεν είναι εδώ ανάμεσά μας ως φιλοξενούμενοι/ες, δεν πρόκειται δηλαδή για άτομα που αναμένουν να τους θέσουμε τους όρους της διαμονής τους. Δεν είναι εδώ για να απλώσουν διστακτικά το χέρι και να ζητήσουν λίγα προνόμια, λίγη εύνοια κι έναν λόγο συμπάθειας. Δεν είναι εδώ για να προσπαθήσουν να προσαρμοστούν στον πολιτισμό μας και να αφομοιωθούν, ενταχθούν και συμπεριληφθούν. Το απολύτως

αντίθετο: είναι εδώ, στα εδάφη της δύσης, στα σχολεία μας, στις συνοικίες μας, στις υπηρεσίες μας, στις πλατείες μας και στους δρόμους μας ακριβώς για να αφαιρέσουν αυτό το μας. Για να καταρρίψουν αυτή την ιδιοκτησιακή λογική. Γιατί αυτή είναι που περιθωριοποιεί, αποκλείει και εγκληματεί. Οι κάθε είδους 'άλλοι/ες' είναι εδώ λοιπόν όχι για να πασχίσουν να μας μοιάσουν αλλά για να διεκδικήσουν και να απαιτήσουν την αποπρονομιοποίηση των πλειονοτικών ομάδων. Δηλαδή τη δική μας αποπρονομιοποίηση, την αχρήστευση και αποδόμηση της – άμεσα και έμμεσα – δολοφονικής μας ηθικής. Είναι εδώ για να μας πάρουν όλα όσα έχουμε, που είναι όλα όσα τους στερήσαμε και τους στερούμε.

Όσοι/ες πραγματικά ενδιαφέρονται για τον τερματισμό της εχθρικής – φασιστικής στην ουσία – ιδεολογίας που κυριαρχεί στον δυτικό πολιτισμό και λέγεται ζωή ανάξια να βιωθεί, θα ήταν καλύτερο να κάνουν όσα περισσότερα βήματα πίσω μπορούν να σκεφτούν να κάνουν, να σωπάσουν όσο το δυνατόν πιο εκκωφαντικά γίνεται, δηλαδή να δώσουν – όχι εν είδει παραχώρησης αλλά εν είδει ετεροχρονισμένης αλληλέγγυας στάσης και συμπεριφοράς – ζωτικό χώρο στον/στην 'άλλο/η'.

Εν κατακλείδι, θεωρώ χρέος μου να αναφερθώ στην ίδια τη φύση του παρόντος κειμένου. Γράφοντας αυτές τις λέξεις, εγώ, ένας προνομιούχος – τουλάχιστον σε σχέση με ποικίλες μειονοτικές ομάδες – αισθάνομαι ότι επιτηρώ τις ζωές όλων όσων απορρίπτονται μετά βδελυγμίας από τους χώρους της δύσης, ότι προσπαθώ να προσδιορίσω τις υπάρξεις τους και εν τέλει, οριοθετώ και αναγνωρίζω κατά το δοκούν και από τα πάνω. Γι' αυτό το λόγο και με σαφώς δηλωμένο απολογητικό τόνο, αναφέρω ότι εντάσσω πλήρως τον εαυτό μου σε αυτούς/ές που επιβάλλεται να αποστασιοποιηθούν από την πρακτική κάθε είδους πατερναλισμού.

[1] Ως πλειονοτικές ομάδες, νοούνται τα υποκείμενα που συνήθως ονομάζονται 'νοικοκυραίοι/ες', όπως για παράδειγμα το εθνικό, ετεροκανονικό, αρτιμελές, υπάκουο στο δόγμα νόμος και τάξη υποκείμενο κ.λπ.

[2] Ως 'άλλο', νοείται οποιαδήποτε ύπαρξη δεν εμπίπτει στις – κοινωνικά κατασκευασμένες – δομές του δυτικού πολιτισμού και γίνεται αντιληπτή ως κάτι αλλότριο, επικίνδυνο και αρνητικά παράξενο, όπως για παράδειγμα, οι μετανάστες/τριες, οι πρόσφυγες/ισσες, οι ρομά, οι τρανς, οι ομοφυλόφιλοι, οι ανάπηροι κ.λπ.

Ο ΠΡΟΑΝΑΓΓΕΛΟΜΕΝΟΣ ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΗΣ ΤΡΙΧΩΝΙΔΑΣ

Όσο η ενέργεια αντιμετωπίζεται σαν εμπόρευμα και χρηματιστηριακό προϊόν, η επέκταση της λεηλασίας των φυσικών πόρων διαρκώς θα επεκτείνεται με ασύμμετρες συνέπειες για την φύση και την κοινωνία. Ακόμη και οι πιο φανατικοί κερδοσκόποι έχουν αντιληφθεί το απόλυτο αδιέξοδο μιας ανάπτυξης χωρίς όρους και όρια σε έναν πεπερασμένο πλανήτη και υιοθέτησαν ένα νέο πρόταγμα και μια νέα προοπτική: Την «Πράσινη Ανάπτυξη», η οποία θα αποτελεί, πλέον, μαζί με την «Ανθεκτικότητα» και την «Κλιματική Αλλαγή», τον βασικό μοχλό και στρατηγικό αφήγημα της καπιταλιστικής ανάπτυξης.

Σε αυτή την κατεύθυνση εφορμούν οι επενδυτές, σαν σύγχρονοι χρυσοθήρες, με χιλιάδες μελέτες (Μ.Π.Ε.) για ανανεώσιμες πηγές (Α.Π.Ε.), για αιολικά, ακόμη και για πλωτά φωτοβολταϊκά (ΑΣΠΗΕ) και για υδροηλεκτρικά φράγματα, καταλαμβάνοντας το σύνολο της φυσικής επικράτειας που είχε παραμείνει ανέπαφο. Ταυτόχρονα, παράγονται νέες εφευρέσεις λεηλασίας, νέες τεχνικές με πράσινο μανδύα και η αντλησιοταμίευση είναι μία από αυτές, προκειμένου να μην αφήσουν κανένα ποτάμι, καμία λίμνη, καμία πηγή νερού ανέπαφη και σε ισορροπία.

Η ΛΕΗΛΑΣΙΑ ΤΗΣ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ

Με την κερδοσκοπική βουλιμία που τους χαρακτηρίζει, σχεδιάζουν να μετατρέψουν το νομό σε ένα απέραντο εργοτάξιο Α.Π.Ε. Τα σχέδια για φωτοβολταϊκά, πλωτά και μη, ανεμογεννήτριες, μικρά υδροηλεκτρικά, αντλησιοταμιευτήρες και ποιος ξέρει ακόμη τι άλλο, συνηγορούν στο ότι οι εταιρείες βλέπουν έναν ολόκληρο νομό σαν χωράφι τους, το οποίο θέλουν να εκμεταλλευτούν για να παραγάγουν κέρδη στις πλάτες της τοπικής κοινωνίας και σε βάρος του φυσικού περιβάλλοντος. Μια ματιά στον γεωπληροφοριακό χάρτη της Ρ.Α.Α.Ε.Υ. δείχνει το μέγεθος και την έκταση των έργων που σχεδιάζονται.

Να τονίσουμε ότι όσον αφορά τις αντλησιοταμιεύσεις, δεν είναι μόνο η λίμνη Τριχωνίδα. Εκτός από το διπλό έργο που υλοποιείται στην περιοχή του ορεινού Βάλτου και έχει μπει στην τελική ευθεία, έχουν πάρει αδειοδότηση ή έχουν υποβληθεί για αξιολόγηση:

- **4 έργα στη λίμνη Αμβρακία (δεύτερη μεγαλύτερη φυσική λίμνη του νομού).**
- **6 έργα στην τεχνητή λίμνη Κρεμαστών.**
- **4 έργα στην τεχνητή λίμνη Καστρακίου.**
- **2 έργα μεταξύ των λιμνών Καστρακίου και Κρεμαστών.**

Δηλαδή, μιλάμε για ένα σύνολο 20 έργων αντλησιοταμίευσης, και αυτά μόνο στις 4 από τις 9 λίμνες (φυσικές και τεχνητές) του νομού.

Το 2019 ψηφίζεται στην ευρωπαϊκή ένωση η συμφωνία για την ανάπτυξη με σκοπό την πράσινη μετάβαση και το μετασχηματισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε χώρο εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων με πράσινο πρόσημο, προκειμένου να μειωθεί η εξάρτησής μας από τα ορυκτά καύσιμα, καθώς και η μείωση του αποτυπώματος άνθρακα. Ένα σχέδιο που υποτίθεται πως πρέπει να προωθεί την κλιματική δικαιοσύνη και την ισοτιμία. Κάθε μέλος κράτος της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατάρτισε ένα εθνικό σχέδιο για την ενέργεια και το κλίμα.

Όμως, για εμάς, το πρωταρχικό και αδιαπραγμάτευτο είναι ότι η ενέργεια είναι αγαθό και όχι εμπόρευμα. Είμαστε αντίθετοι με τον σχεδιασμό που επιχειρείται με το Εθνικό Σχέδιο Ενέργειας για το Κλίμα (Ε.Σ.Ε.Κ.), που σκοπό έχει να παραδώσει την παραγωγή και την εκμετάλλευση της ενέργειας σε οικονομικούς παράγοντες που κερδοσκοπούν σε βάρος της κοινωνίας και λεηλατούν κάθε σπιθαμή του περιβάλλοντός μας.

Ειδικότερα, είμαστε αντίθετοι με το έργο αντλησιοταμίευσης στην Τριχωνίδα, περιοχή χαρακτηρισμένη ως βιότοπο (Natura 2000), που έχει τεθεί στο στόχαστρο της εκμετάλλευσης των πολυεθνικών (ΤΕΡΝΑ, AQUA RESISTANCE I.K.E). Ένα έργο που σκοπό έχει τη μετατροπή της λίμνης σε μπαταρία ενέργειας, χωρίς να λαμβάνεται, ως οφείλεται, υπόψιν η απώλεια του χαρακτήρα του οικοσυστήματός της και οι αλλαγές που θα επιφέρει στη ζωή των κοινοτήτων, των κατοίκων, των ζώων, των πτηνών, των ψαριών, καθώς και της χλωρίδας της περιοχής.

Τι είναι όμως η αντλησιοταμίευση;

Η αντλησιοταμίευση, λοιπόν, αποτελεί μέθοδο αποθήκευσης των συστημάτων ηλεκτρικής ενέργειας. Λειτουργεί με άντληση νερού από έναν χαμηλότερο ταμιευτήρα σε ένα υψηλότερο κατά τις ώρες χαμηλής ζήτησης ηλεκτρικής ενέργειας και επαναφορά του νερού μέσω τουρμπινών στον χαμηλότερο ταμιευτήρα για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας κατά τις ώρες υψηλής ζήτησης.

Τα έργα αντλησιοταμίευσης αποτελούνται από τουλάχιστον δύο ταμιευτήρες με υψομετρική διαφορά που χρησιμοποιείται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Το νερό κατευθυνόμενο από τον πάνω ταμιευτήρα προς τον κάτω μπορεί με τη βοήθεια υδροτροβίλων να μετατραπεί σε ενέργεια. Κατόπιν, μπορεί να αντληθεί εκ νέου προς τον πάνω ταμιευτήρα. Η άντληση γίνεται κυρίως με χρήση της περισσευούμενης ενέργειας από μεγάλους αιολικούς και μεγάλους φωτοβολταϊκούς σταθμούς που βρίσκονται στην περιοχή, και αποθηκεύεται ως υδροηλεκτρικό απόθεμα στον πάνω ταμιευτήρα και μπορεί να χρησιμοποιηθεί για παραγωγή ενέργειας εκ νέου, όταν κρίνεται αναγκαίο, με βάση τη ζήτηση.

Με άλλα λόγια η μονάδα αντλησιοταμίευσης είναι μία μπαταρία νερού, δηλαδή μία μπαταρία που φορτίζει και εκφορτίζει με το νερό. Ισχυρίζονται σχετικά με τις αντλησιοταμιεύσεις ότι το αντλούμενο νερό επιστρέφει στο φορέα του, προκειμένου να κρύψουν την αλλαγή ποιότητας όχι μόνο του νερού που απορροφάται και διοχετεύεται, αλλά και ολόκληρου του λιμναίου οικοσυστήματος και της βιοποικιλότητας, λόγω της βίαιης ανάδευσής του.

ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΤΡΙΧΩΝΙΔΑ

Στην περίπτωση της Τριχωνίδας, η φυσική λίμνη θα παίξει το ρόλο του κάτω ταμιευτήρα, κάτι που είναι πρωτοφανές σε παγκόσμιο επίπεδο. Μέχρι τώρα, δεκάδες αντλησιοταμιεύσεις, που ήδη υλοποιούνται στην Ελλάδα, χρησιμοποιούν μονάχα το νερό τεχνητών λιμνών, που και αυτές, φυσικά, επιφέρουν σοβαρές επιπτώσεις στα οικοσυστήματα.

Το οικοσύστημα της λίμνης Τριχωνίδας είναι ιδιαίτερα σημαντικό, γιατί γύρω της εντοπίζονται πολλά είδη ψαριών, αμφιβίων, ερπετών, πτηνών και θηλαστικών. Στην λίμνη υπάρχουν 20 είδη ψαριών από τα οποία τα 12 είναι ενδημικά της Ελλάδας και από αυτά 3 ενδημικά της Αιτωλοακαρνανίας, και 2 της Τριχωνίδας. Η πλούσια ορνιθοπανίδα της λίμνης που ξεπερνάει τα 200 είδη, περιλαμβάνει αργυροπελεκάνους, κορμοράνους, ερωδιούς, διάφορα είδη πάπιας, γερακίνες, όρνια, νερόκοτες, γλαρόνια, κ.ά.

Στα θηλαστικά της περιοχής αναφέρονται βίδρες, αγριόγατοι, αγριόχοιροι, σκίουροι, σκαντζόχοιροι, ασβοί, αλλά και αλεπούδες, τσακάλια και σπάνιοι λύκοι. Η βλάστηση περιμετρικά της λίμνης περιλαμβάνει πλατάνια, φράξους, λεύκες, κυπαρίσσια, βελανιδιές, εσπεριδοειδή, ελιές και πλήθος άλλων δέντρων, θάμνων, καλαμιώνων, νούφαρων. Η χλωρίδα της λίμνης είναι πολύ σημαντική και περιλαμβάνει πολλά ενδιαφέροντα είδη. Χαρακτηριστικό ενδημικό είδος της περιοχής είναι η *Centaurea aetolica*. Έχει, με λίγα λόγια, μία πολύ πλούσια βιοποικιλότητα.

Όπως γίνεται λοιπόν αντιληπτό η άντληση των υδάτων της λίμνης Τριχωνίδας θα επηρεάσει όλη τη ζωή που εντοπίζεται εντός και πέριξ της λίμνης. Η υδροάντληση θα επηρεάσει σημαντικά τον πυθμένα, αλλάζοντας τη δυναμική των ιζημάτων, τη χημεία του νερού και τα υδάτινα οικοσυστήματα.

Κι αυτό γιατί:

1. Προκαλεί διαταραχή, διάβρωση και ανακατανομή των ιζημάτων, λόγω των αναταράξεων που προκαλεί η άντληση και η απελευθέρωση του νερού.
2. Μπορεί να απελευθερώσει θρεπτικές ουσίες από τα ιζήματα του πυθμένα της λίμνης, κάτι που θα έχει ως αποτέλεσμα την άνθηση των φυκιών και τον ευτροφισμό.
3. Επιφέρει ποιοτικές αλλαγές του νερού και κινητοποίηση τοξικών ουσιών. Κάτι τέτοιο θα είναι καταστροφικό για τη ζωή των ψαριών και των πτηνών που ενδημούν στη λίμνη, αλλά ταυτόχρονα και για την ποιότητα του νερού άρδευσης για τις καλλιέργειες στην περιοχή.
4. Προκαλεί εξάντληση του οξυγόνου και υποξία που μπορεί να βλάψει οργανισμούς που τρέφονται από τον βυθό.
5. Η συχνή αλλαγή της στάθμης του νερού μπορεί να διαταράξει τους οικότοπους στον πυθμένα της λίμνης για τα αυγά των ψαριών, τα ασπόνδυλα και τα υδρόβια φυτά, εκτοπίζοντας την υδρόβια βλάστηση, με αποτέλεσμα την απώλεια καταφυγίου για είδη όπως είναι τα ψάρια και άλλοι οργανισμοί.
6. Η άντληση των υδάτων επιφέρει σοβαρές επιπτώσεις στο πλαγκτόν της λίμνης, που αποτελεί κρίσιμο παράγοντα στο οικοσύστημα της λίμνης σαν τροφικό ιστό.

ΑΝΤΛΗΣΙΟΤΑΜΙΕΥΣΗ ΓΙΑΤΙ ΚΑΙ ΓΙΑ ΠΟΙΟΝ;

Είναι δεδομένο, πως η -με το έτσι θέλω- υφαρπαγή και λεηλασία

της λίμνης από τα κοράκια των εταιριών, θα αλλάξει καθοριστικά και τη ζωή των τοπικών κοινοτήτων σε μια μεγάλη ακτίνα γύρω από το έργο. Οι δραστηριότητες γύρω από τη λίμνη θα εγκαταλειφθούν με την απώλεια της αγροτικής γης και την αλλαγή της χρήσης της. Η καταστροφή του φυσικού τοπίου με τη βιομηχανοποίηση της περιοχής θα βάλει ταφόπλακα, μια για πάντα, στους υπάρχοντες οικισμούς, στην γεωργική παραγωγή και τις χρήσεις αναψυχής.

Κάποια ερωτήματα που πρέπει να απαντηθούν, είναι τα εξής: «Τι την θέλουμε τελικά αυτή την ενέργεια;», « Ποιος αποφασίζει για τις ζωές μας;», «Ποιος πληρώνει τον λογαριασμό;».

Το πρώτο δεδομένο είναι πως οι δραστηριότητες της περιοχής, εντοπίζονται κυρίως στις αγροτικές εργασίες, την κτηνοτροφία και τη μελισσοκομία. Που ακριβώς αποσκοπεί, λοιπόν, η παραγωγή τεράστιας ποσότητας ενέργειας σε μια περιοχή που δεν είναι ωφέλιμη σε αυτούς που χρησιμοποιούν τον τόπο; Μια ενδεχόμενη απάντηση θα ήταν πως κάτι τέτοιο είναι ένα πρώτο βήμα για την περαιτέρω βιομηχανοποίηση της περιοχής.

Το δεύτερο δεδομένο είναι, πως αν όλη αυτή η ενέργεια GW που θα παράγεται θα πρέπει να μεταφέρεται, αυτό θα μπορεί να συμβεί μόνο με πυλώνες υψηλής τάσης από τον τόπο παραγωγής, με τις υφιστάμενες φυσικά απώλειες, στο σημείο κατανάλωσής της. Κανένας τοπικός λακός των συμφερόντων των επενδυτών δεν εξουσιοδοτείται να παραχωρεί το φυσικό περιβάλλον και τις ζωές των ανθρώπων ενός ολόκληρου νομού προς λεηλασία. Όχι μόνο αυτοί που θα δουν τον τόπο τους να ρημάζεται, αλλά και όλος ο κόσμος θα πρέπει να σημάνει οικολογικό συναγερμό και να λάβει θέσεις μάχης, ενάντια στην εθελοδοουλία και την, ήδη, αντιδραστική τοποθέτηση των τοπικών «αρχόντων».

Ο αγώνας αυτός θα κερδηθεί, όπως κερδήθηκε πρόσφατα κι ένας παρόμοιος, στη γειτονική Ήπειρο, ενάντια σε δύο πετρελαϊκές πολυεθνικές την Repsol και την Energean Oil & Gas. Και σε εκείνη την περίπτωση το μέτωπο ήταν διπλό και αφορούσε και τους επενδυτές και τους ντόπιους καλοθελητές και τους

παρατρεχάμενούς τους, που έσπευσαν να καλωσορίσουν και να διευκολύνουν με κάθε μέσο τις πετρελαϊκές, οι οποίες εμφανίστηκαν ως ευεργέτες που έρχονται να σώσουν τους ντόπιους από την πείνα και την κακομοιριά.

Το φαραωνικό έργο αντλησιοταμίευσης στην μεγαλύτερη λίμνη της χώρας για λόγους περιβαλλοντικούς, επιστημονικούς και πολιτικούς είναι καταστροφικό για την ύπαρξή της και έχει μονάχα εμπορευματικά κίνητρα και γι' αυτό θα μείνει στα χαρτιά.

ΕΝ ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΙ

Η «Πράσινη Ανάπτυξη» στα πλαίσια του Καπιταλισμού είναι μια ακόμη στρατηγική, προκειμένου η Οικονομία να συνεχίσει να έχει την πρωτοκαθεδρία, συνεχίζοντας να καθορίζει τις κοινωνικές σχέσεις και τις σχέσεις παραγωγής. Η «Πράσινη Ανάπτυξη» στο πλαίσιο του υπάρχοντος οικονομικού συστήματος που στόχο έχει την συνεχιζόμενη αύξηση της παραγωγής και της κατανάλωσης, οδηγεί μέσα από το φαινόμενο της «αναπήδησης» και της «προγραμματισμένης απαξίωσης» σε μεγαλύτερη σπατάλη των φυσικών πόρων, παρόλο που μπορεί να παράγονται «καθαρότερα προϊόντα». Η «Πράσινη Ανάπτυξη» είναι ένας άλλος τρόπος της ηγεμονίας της καπιταλιστικής ανάπτυξης, και κυρίως του Βορρά. Οι εταιρίες-κολοσσοί εκμεταλλευόμενες τον παγκόσμιο Νότιο, επιχειρούν να παράγουν καθαρότερα και πιο κερδοφόρα γι' αυτές προϊόντα και μετατρέπουν σε χωματερές τις χώρες του Νότου. Εκμεταλλεύονται ακόμη και τα κοιτάσματα ορυκτών, αποικιοποιώντας το έδαφος και τους ανθρώπους των χωρών με μικρότερο εργασιακό κόστος.

ΘΕΛΟΥΜΕ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΔΗΜΟΣΙΑ-ΕΛΕΥΘΕΡΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΟΧΙ ΧΡΗΜΑΤΗΣΤΗΡΙΑΚΟ ΠΡΟΪΟΝ ΣΤΑ ΧΕΡΙΑ ΤΩΝ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΩΝ

-ΕΞΩ Η ΤΕΡΝΑ ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ

-ΚΑΤΩ ΤΑ ΞΕΡΑ ΣΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΡΙΧΩΝΙΔΑ

Αντιεξουσιαστική Κίνηση

Εκδήλωση/Συζήτηση – Πέρα από τα δύο φύλα , Πέρα από τους δυισμούς της κυριαρχίας

Με αφορμή την επίκληση στην επιστήμη της Βιολογίας για τη διατύπωση της άποψης περί ύπαρξης μόνο δύο φύλων, συζητάμε για την πολυπλοκότητα του φύλου πέρα από τους δυισμούς που θέτει η κυριαρχία αναζητώντας τους λόγους για τους οποίους συμβαίνει αυτό και προτάσσοντας τη συμπερίληψη.

Ομιλήτριες :

Βαρβάρα Τραχανά (αναπληρώτρια καθηγήτρια Ιατρικής Βιολογίας - Κυτταρικής βιολογίας στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Ελιάννα Καναβέλη (Περιοδικό Βαβυλωνία)

Χριστίνα Γεωργακοπούλου (Αντιεξουσιαστική Κίνηση Αθήνας)

Σάββατο 12 Απριλίου 19:00 στον Ελεύθερο Κοινωνικό Χώρο
«αλτάι»(Θεμιστοκλέους 65-Εξάρχεια)

Διοργάνωση **Αντιεξουσιαστική Κίνηση Αθήνας**